

Inspectoratul Școlar Județean
Iași

COMEMORAREA VICTIMELOR POGROMULUI DE LA IAȘI

28-30 IUNIE 1941

GHID METODOLOGIC PENTRU PROFESORI

 Editura
SPIRUHARET

Iași, 2022

**COMEMORAREA
VICTIMELOR
POGROMULUI DE LA
IAȘI
28-30 IUNIE 1941
GHID PENTRU
PROFESORI**

Coordonatori:

Inspector Școlar General, prof. Luciana ANTOCI

Inspector Școlar pentru Istorie și științe socio-umane, prof. dr. Eliza ILIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Comemorarea victimelor pogromului de la Iași : 28-30

iunie 1941 : ghid pentru profesori / coord.: inspector gen.
șc. prof. Luciana Antoci, inspector șc. pentru istorie și
socio-umane prof. dr. Eliza Ilie. - Iași : Editura Spiru Haret,
2022

Conține bibliografie

ISBN 978-973-579-379-1

I. Antoci, Luciana (coord.)

II. Ilie, Eliza (coord.)

37

© Editura Spiru Haret

ISBN 978-973-579-379-1

Inspectoratul Școlar Județean Iași
Str. N. Bălcescu nr. 26, 700117, Iași
Tel: +40 (0)232 26 80 14
Fax: +40 (0)232 26 77 05
www.isjiasi.ro

Coperta: prof. Petre-Emil JUVERDEANU

Tehnoredactare: prof. Andreea GABOR

Consultanți științifici: prof. univ. dr. Alexandru-Florin PLATON, Centrul de Istorie a Evreilor și Ebraistică „Dr. Alexandru Șafran”, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; prof. univ. dr. emerit Carol IANCU, Universitatea Montpellier III, „Paul Valéry”, Franța.

Autori și colaboratori: Luciana ANTOCI, Eliza ILIE, Florentin Traian CIOBOTARU, Elvira ROTUNDU, Carmen TOMESCU-STACHIE, Mihaela ȚURCĂNAȘU, Iuliana BRĂTESCU, Moshe GROPER, Mihaela HENDREȘ, Maria RADOS, Cezar FURTUNĂ, Emil JUVERDEANU, Silviana LOGHIN, Irina BUȚINCU, Haricleea MERCAȘ, Maria IOSUB, Angela CĂȘĂRIU, Tiberius PĂRPĂUȚĂ, Irina AIGNĂTOAIEI, Lăcrămioara IORDĂCHESCU, Andreea GABOR, Serinela PINTILIE, Gabriel BUGIOEANU, Simona IUȘCĂ, Angela CRENGANIȘ, Iunia-Maria ȘTEFAN, Răzvan BUZULEAC.

Produs de către Inspectoratul Școlar Județean Iași.

Volumul a fost editat cu sprijinul financiar al soților **Simona și Radu Sacagiu** și al domnului profesor **Moshe Groper**, consilier al Primarului Municipiului Iași în relația cu comunitățile etnice.

Conținutul acestui ghid poate fi copiat și distribuit numai pentru scopuri educaționale.

Septembrie 2022

SUMAR

Cuvânt înainte	7
Relevanța activităților comemorative pentru comunitatea locală	11
Pogromul de la Iași și eforturile de asumare a istoriei	15
Perspectivă istorică asupra Holocaustului din România	17
Un sacru arc de triumf peste timp	21
Istoria trăită. Folosirea resurselor orale în cercetarea istorică și în demersurile didactice	23
Pași spre toleranță. Studiu de caz – Pogromul de la Iași	29
Clipele scrise cu lumină – folosirea fotografiei pentru predarea Holocaustului	33
Un gând-scrisoare pentru salvatori	39
Să-i cunoaștem pe cei de lângă noi!	45
Pogromul de la Iași – memoria unei suferințe	49
Ascultă trecutul	53
Pașcani, un Ștetl moldovenesc	57
Cercul memoriei	61
Marșul vieții – participarea la evenimentele comunității locale	65
Amintirea tristă a unui an. 1941 – Pogromul de la Iași	69
Gânduri din viitor pentru trecut	73
Cine uită istoria riscă să o repete	77
Pogromul de la Iași – istorie și simbolism	81
Istoria Pogromului de la Iași – de la noțiune istorică la educație non-formală	85

Cuvânt înainte

Pogromul de la Iași, din zilele de 28, 29 și 30 iunie 1941, constituie unul din acele rare evenimente care pun în mod exemplar în lumină felul în care se întrepătrund memoria și istoria. Înlocuind cele două cuvinte cu sinonime mai comode, putem spune că memoria este timpul subiectiv, trăit și rememorat „ca atare”, istoria fiind Timpul cu majusculă, sau obiectiv, a cărui substanță o constituie faptele inserate cronologic într-o narațiune comprehensivă, care încearcă să le explice determinațiile.

Timpul subiectiv al Pogromului de la Iași și al Holocaustului, în ansamblu, s-a definit, multă vreme, ca *uitare*. Mai întâi, a fost amnezia supraviețuitorilor și a urmașilor celor uciși în acele zile, care, vrând să uite sau – mai probabil – făcându-se că uită (pentru că o catastrofă ca aceea trăită atunci este, ca orice traumă, „îngropată” în sine, dar niciodată uitată), nu au vorbit mulți ani despre ea. În al doilea rând, a fost amnezia asumată de cei care au înfăptuit omorul colectiv sau l-au încurajat prin inacțiune (poate și prin aprobare): nici ei nu au vorbit ani și decenii la rând despre tragicul eveniment, vrând nu numai să-l uite, dar să șteargă și orice urmă care ar fi amintit despre el. Ca pretutindeni în țările unde Holocaustul fusese o realitate, această amnezie vinovată a fost încorporată ca o veritabilă structură de rezistență în noile identități colective pe care națiunile europene și le-au croit după război, fie că regimurile lor politice au fost democratice sau totalitare. Singura, dacă nu mă înșel, excepție de la această regulă nescrisă a trecerii sub tăcere a unui trecut condamnat a fost aceea a Germaniei Federale, care s-a reinventat după război ca o democrație liberală, cum nu mai fusese vreodată în istoria ei, tocmai prin *asumarea* acestui trecut și așezarea lui la însăși temelie noii sale configurații sociale și politice.

Fisurarea – la început imperceptibilă, apoi din ce în ce mai evidentă, pînă la spargere – a lespezii grele a uitării așternute peste soarta tragică a milioane de evrei europeni în timpul celui de-al Doilea Război Mondial a început atunci când supraviețuitorii și urmașii victimelor nu au mai vrut să uite și au început să vorbească

despre trauma persecuțiilor și a exterminării. A fost pus în lumină, atunci, cel de-al doilea chip, până în acel moment ascuns, al timpului subiectiv, cel al *amintirii* unui trecut care – parafrazând o celebră expresie – „nu mai trebuia să treacă”, adică să fie îngropat în tăcere.

Acest fenomen a stârnit, pretutindeni unde s-a produs, convulsii puternice și a divizat societățile, distrugând consensul asupra trecutului, care, mai ales în țările foste comuniste, supraviețuise prăbușirii regimurilor totalitare.

România nu a făcut, nici ea, excepție de la această evoluție. Amintirea Holocaustului¹ a constituit fenomenul cel mai greu de asumat și de integrat în istoria noastră contemporană nu numai pentru că acest eveniment contravenea flagrant versiunii aseptizate a trecutului, pe care românii și-o însușiseră înainte de 1989. Recunoașterea sa ca parte a istoriei a fost cu atât mai greu de acceptat, cu cât el afecta profund identitatea colectivă a națiunii, clădită, înainte de 1989 – cum am spus deja – ca pretutindeni în Europa, dar, mai ales, în fostele țări comuniste, pe un sens eminamente pozitiv al duratei. Într-adevăr, unul din miturile cele mai tenace create la noi în anii postbelici a fost cel al „excepționalismului” situației evreilor din România în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Potrivit acestei narațiuni dominante, dintre toate țările satelite ale Axei, România ar fi fost singura care i-ar fi protejat pe evrei de masacru, singura în care „soluția finală” nu ar fi fost aplicată. Lucrurile au stat, într-adevăr așa, dar – acum o știm – numai în parte. Evenimentele care ieșeau din această schemă de interpretare, precum masacrele și deportările din Basarabia și Bucovina sau Pogromul de la Iași, din 1941, au fost fie ascunse, fie puse pe seama aliaților germani și a unor „elemente” autohtone „declasate”.

Asumarea oficială, în urma publicării Raportului final al Comisiei Wiesel (2004), a responsabilității statului român în discriminarea, persecutarea și exterminarea unei mari părți a populației evreiești din România, înaintea și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, nu poate închide, din nou, în uitare această parte a trecutului nostru recent – un trecut cu care nu se poate face niciodată „pace”. În primul rând, pentru că

¹ Reiau aici câteva din ideile studiului meu, *Holocaustul (Șoahul) în România: istorie și memorie* în Carol Iancu, Alexandru-Florin Platon (coordonatori), *Pogromul de la Iași și Holocaustul în România / Le Pogrom de Iași et la Shoah en Roumanie*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, p. 195-205.

el trebuie *explicat*, nu numai condamnat. Iar această explicație presupune dezvăluirea multiplelor condiționări cultural-mentale care l-au făcut posibil.

Trecând acum de la registrul subiectiv al duratei, ca memorie a timpului trăit, la cel obiectiv, ca Istorie, se cuvine spus că oroarea Holocaustului (în care Pogromul de la Iași s-a înscris ca una din paginile cele mai sîngeroase) a putut avea loc pentru că, în deceniile care l-au premers, schemele mentale de gândire a realității, prezente și împărtășite spontan și difuz în toate societățile (nu numai la noi, ci peste tot în Europa) îl „conțineau”, nu ca pe un dat inevitabil, desigur, ci ca pe o potențialitate; o potențialitate care s-ar fi putut materializa în anumite condiții (iar războiul a fost una dintre acestea) și, în al doilea rând, prin acumularea unor factori de context².

Bunăoară, conceperea lumii sociale nu ca suma unor multiple interacțiuni subiective – ca astăzi – ci, dimpotrivă, ca o structură organică, funcționînd, asemenea unui corp biologic și avînd proprietățile acestuia (omogenitate, ierarhie, strînsă interdependență a componentelor) și, pe de altă parte, interpretarea într-o cheie „naturalistă” a realității ambiante ca suma unor popoare și rase dispuse ierarhic, asemenea viețuitoarelor din Natură, de la simplu la complex, de la inferior la superior au fost două dintre mai sus amintitele scheme mentale după care era interpretată lumea în epoca de care vorbim. Într-o asemenea schemă implicită de gândire, „normală” pentru epoca respectivă, nicio minoritate nu își găsea locul; cu atît mai puțin evreii, considerați, pretutindeni, factori „destructivi” ai „organismului” etno-național și o „rasă inferioară”.

Unul din elementele contextului imediat, potențat de această imagine organicistă a societății și națiunii a fost, în epocă, *violența*. Activată în timpul primei conflagrații mondiale la cote nemaivăzute, latentă, apoi, în perioada interbelică, atît în viața socială, cît și în aceea politică, reactivată brusc în preajma izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, violența a atins, în timpul războiului, un paroxism nemaîntîlnit înainte, legitimînd toate excesele. Inclusiv pogromul și genocidul.

² În fragmentul care urmează, rezum unele considerații din studiul meu, *Pogromul de la Iași (28-30 iunie 1941) – paroxism al violenței* în Carol Iancu, Alexandru-Florin Platon (coordonatori), *80 de ani de la Pogromul de la Iași și Holocaustul (Șoahul) din România / 80 ans depuis le Pogrom de Iași et la Shoah en Roumanie*, în curs de publicare la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Astăzi, gândim lumea altfel decât înaintașii noștri. Acest lucru nu exclude însă, câtuși de puțin, repetarea trecutului, chiar dacă în alte forme. Suferințele poporului ucrainean, supus agresiunii neprovocate a Federației Ruse, o confirmă. O asemenea tragedie, care se desfășoară sub ochii noștri, impune, o dată mai mult, păstrarea vie în memorie a celeilalte tragedii, a Pogromului de la Iași și a Holocaustului, în genere, chiar dacă ea nu se compară (din fericire!) cu aceasta din urmă.

Iată de ce o resursă educațională ca aceea de față, dedicată comemorării victimelor Pogromului din vara anului 1941 din capitala Moldovei, este importantă: ea contribuie la păstrarea vie a amintirii acestui tragic eveniment în conștiința tinerelor generații, îndemnându-le să citească atent și cu simț de răspundere cartea mereu deschisă și plină de învățăminte a Istoriei.

19 august 2022

Alexandru-Florin Platon

RELEVANȚA ACTIVITĂȚILOR COMEMORATIVE PENTRU COMUNITATEA LOCALĂ

prof. Luciana ANTOCI, Inspector Școlar General

Elaborarea ghidului de comemorare a tragicilor evenimente din 28-29 iunie 1941 de la Iași vine în completarea proiectului educațional „Pogromul de la Iași, memoria unei suferințe”, organizat de Inspectoratul Școlar Județean Iași și desfășurat în primăvara și vara anului 2021, an în care comunitatea ieșeană a comemorat trecerea a 80 de ani de la manifestările asociate Holocaustului din România.

Cu acest prilej, autoritățile locale au inițiat o serie de evenimente printre care se numără „Marșul vieții”, o conferință academică internațională, un festival al Filmului Evreiesc, precum și expoziții și concerte cu tematică specifică. Tot în această perioadă a fost inaugurat și Muzeul Memorial dedicat

victimelor pogromului, la care se adaugă spațiul memorial din curtea fostei Chesturi și un altul realizat în memoria victimelor copii ale Pogromului din municipiul Iași.

Evenimentul reprezintă rezultatul demersurilor derulate în cadrul unui amplu program județean, având același titlu ca și proiectul Inspectoratului Școlar Județean, în care s-au implicat elevi și profesori de istorie din 20 de școli și licee ieșene. Acesta s-a desfășurat în parteneriat cu Primăria Municipiului Iași, Centrul de Istoria Evreilor și Ebraistică „Dr. Alexandru Șafran” al Facultății de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Comunitatea Evreilor din Iași și Muzeul Unirii din cadrul Complexului Național Muzeal „Moldova” Iași.

Manifestarea s-a bucurat de prezența domnului deputat Alexandru Muraru, consilier onorific al Primului-Ministru, reprezentant Special al Guvernului României pentru Promovarea Politicilor Memoriei, Combaterea Antisemitismului și a Xenofobiei, care a rostit o amplă alocuțiune cu scopul conștientizării de către tânăra generație a efectelor ireversibile și devastatoare ale violenței în masă și a politicilor de intoleranță și xenofobie. Mesaje de încurajare a educației pentru egalitate, spirit civic și toleranță au fost transmise profesorilor și elevilor prezenți de către reprezentanți ai Inspectoratului Școlar

Județean și ai autorităților publice locale, fiind subliniat efortul de realizare a unei comunități educaționale bazate pe principii de toleranță și respect față de celălalt.

Cât privește preocuparea specialiștilor de recuperare a memoriei tragicului eveniment pe care l-am comemorat, le-au vorbit celor prezenți prof. univ. dr. Alexandru Florin Platon, directorul Centrului de Istorie a Evreilor și Ebraistică „Dr. Alexandru Șafran”, precum și domnul Moshe Groper, Consilier al Primarului Municipiului Iași pentru relația cu Comunitățile Etnice.

În partea a doua a evenimentului a fost prezentat un sumar al activităților realizate de fiecare școală implicată în proiect sub forma unor recenzii susținute de echipaje de elevi. Prezentările se constituie în repere de bune practici educaționale aplicate în școala ieșeană pentru comemorarea Pogromului de la Iași.

Totodată, au fost prezentate materiale suport cu scop educațional, create de cadre didactice, surse de documentare utilizate în activitățile de învățare pe tema Holocaustului, dar cu referire la faptele petrecute în orașul nostru, precum și exemple de activități de

învățare cu utilizarea unor metode și mijloace didactice moderne, inclusiv prin utilizarea instrumentelor digitale.

Proiectul s-a bucurat de participarea valoroasă a unui număr semnificativ de elevi și cadre didactice din Colegiul Național „Costache Negruzzi” Iași, Colegiul Economic Administrativ Iași, Colegiul Național Iași, Colegiul Național „Emil Racoviță” Iași, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Iași, Liceul Teoretic de Informatică „Grigore Moisil” Iași, Liceul Teoretic „Ion Neculce” Târgu Frumos, Colegiul Pedagogic „Vasile Lupu” Iași, Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” Iași, Colegiul Național „Mihail Sadoveanu” Pașcani și Școala Gimnazială „Ionel Teodoreanu” Iași și deschide, prin coordonatele tematice și prin instrumentele pedagogice elaborate, perspectiva integrării istoriei Holocaustului în planurile cadru și în programele de studiu pentru liceu.

POGROMUL DE LA IAȘI ȘI EFORTURILE DE ASUMARE A ISTORIEI

prof. Traian-Florentin CIOBOTARU, Inspector Școlar General Adjunct

Pogromul de la Iași este consecința politicii antisemite din România în preajma și la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, care a generat, la Iași, masacrarea în masă a populației evreiești, din ordinul autorităților timpului, în luna iunie a anului 1941. Un număr estimativ de 13.000 de evrei au fost uciși atunci, dar, dincolo de enormele pierderi suferite de evrei, Pogromul a schimbat fundamental viața supraviețuitorilor și a comunității evreiești din Iași pentru totdeauna.

Ținând cont de amploarea acestei tragedii, considerăm că este important ca ea să fie bine cunoscută și de către tânăra generație, pentru a nu fi uitată și pentru ca asemenea evenimente tragice să nu se mai repete.

Din perspectiva duratei lungi și a succesiunii generațiilor, Pogromul de la Iași ilustrează pericolele prejudecăților, discriminării, antisemitismului și dezumanizării. De asemenea, dezvăluie întreaga gamă de răspunsuri umane, suscitând reflecții despre motivațiile și presiunile sociale și individuale care îi determină pe oameni să acționeze într-un anumit fel sau să nu acționeze deloc.

Înțelegerea modului și a motivului pentru care a avut loc Pogromul de la Iași poate determina înțelegerea mai largă a fenomenului violenței în masă, dar poate evidenția și valoarea promovării drepturilor omului, a eticii și a angajamentului civic care susține solidaritatea umană. Studiarea acestei istorii poate determina discutarea contextelor sociale care permit politicilor de excludere să împartă comunitățile și să creeze condiții care fac posibil genocidul.

Profesorilor care desfășoară activități extrașcolare, dar, mai ales, profesorilor de istorie le revine responsabilitatea în ceea ce privește educația civică și socială, în general, aspect care conduce spre o exigentă pregătire pentru munca efectivă la clasă.

S-au constatat numeroase tendințe printre profesorii de istorie de a evita să abordeze probleme sensibile și controversate ale trecutului local și național sau legate de momentele negre din trecutul istoric al comunității locale, mai ales că, de cele mai multe ori, acestea s-au petrecut în perioada recentă a istoriei, cu relevanță asupra

urmașilor direcți și a relațiilor interumane dintr-o comunitate. De aceea, considerăm că acest ghid, care prezintă diverse modalități de învățare cu privire la un astfel de trecut, este cu atât mai necesar, cu cât accentuează viziunea interdisciplinară și învățarea activă, constituind totodată un sprijin consistent și binevenit pentru toți cei care îl vor utiliza, având ca finalitate reliefarea menirii educaționale a istoriei, în speță a istoriei Holocaustului.

Acest ghid a fost conceput pentru a ajuta profesorii de istorie, profesorii diriginți și responsabilii cu activitățile extrașcolare din unitățile de învățământ, dar și organizațiile care găzduiesc evenimente de acest tip să organizeze activități de tip comemorativ și alte tipuri de manifestări legate de problematica Holocaustului.

Doăsprezece tipuri de comemorări sunt incluse aici,

cu descrieri, sugestii metodologice, direcții de proiectare ale activităților extrașcolare, teme sugerate, lecturi și linkuri către site-uri web utile.

Apelul la sursele istorice și procesul de selecție a acestora sunt deosebit de relevante, dat fiind faptul că ele trebuie să fie adecvate pentru elevi și, în același timp, exemplificatoare, clarificând individualitatea evenimentelor și a personajelor implicate, fie că este vorba de victime, de martori sau de cei care au comis atrocitățile.

În felul acesta, punem la îndemâna profesorilor un instrument util, care să stimuleze creativitatea în desfășurarea activităților didactice, dar oferim și exemple utile și practice ale profesorilor ieșeni ce doresc să ne împărtășească din experiența anilor petrecuți la catedră.

PERSPECTIVĂ ISTORICĂ ASUPRA HOLOCAUSTULUI DIN ROMÂNIA

prof. dr. Eliza ILIE, Inspector Școlar pentru Istorie și științe socio-umane

În Iași, unul din cele mai populate orașe ale României Mari, evreii au început să se stabilească încă de la sfârșitul secolului al XV-lea. Marea lor majoritate se întretineau din comerțul local și din diferite meșteșuguri. Iașul a devenit un centru important al vieții evreiești, existând aproximativ 90 de sinagogi, dar și un centru de tipărire a numeroase ziare și cărți evreiești. Calitatea de centru al culturii evreiești este dovedită de înființarea la Iași a primului teatru evreiesc din lume, dar și a faptului că, în 1878, Naftali Herz Imber (1856-1909) a compus în Iași o poezie în limba ebraică intitulată „Hatikvah” (trad. *Speranța*), care, ulterior, a devenit imnul național al Statului Israel – melodia poartă influența muzicii populare românești. În 1930, evreii constituiau 30% din populația orașului, însumând 35 465 de persoane.

În perioada celui de-al Doilea Război Mondial, o parte importantă a comunității evreiești din România a fost nimicită.

Acțiunile de maximă intensitate a violenței îndreptate împotriva evreilor din România s-au petrecut în 1941, când 120 de evrei au fost uciși în timpul

Pogromului de la București, făptuit de legionari în timpul rebeliunii lor contra lui Antonescu (ianuarie 1941). În Basarabia și Bucovina de Nord, recucerite în vara anului 1941, au fost omorâți zeci de mii de evrei. Majoritatea supraviețuitorilor au fost „evacuați” în Transnistria, locul central de surghiun și moarte și pentru evreii din Bucovina de sud și din districtul Dorohoi, la care s-au adăugat mii de evrei deportați din Vechiul Regat și din Transilvania de sud.

Manifestările antisemite interbelice au fost favorizate de o serie de factori interni și externi. Dintre factorii interni trebuie menționate agresiunile mișcărilor de extremă dreaptă și legile antievreiești care au culminat sub guvernarea Goga-Cuza (decembrie 1937-februarie 1938), din timpul domniei regelui Carol al II-lea, când antisemitismul a devenit politică de stat.

Un factor extern cu o puternică influență a fost politica Partidului Nazist din Germania. Xenofobia și antisemitismul promovate de acest partid s-au răspândit în țările din jurul Germaniei (Italia, Cehoslovacia, Ungaria), precum și în România.

Un alt fapt ce a condus la înrăutățirea situației evreilor a fost pactul Ribbentrop-Molotov, mai precis modul în care acesta a fost perceput de către cetățenii de rând, dar și de către cei cu tendințe antisemite fățișe. Pe scurt, din momentul în care U.R.S.S., alături de Germania nazistă, a pus la cale împărțirea Europei de Est și a statelor baltice, în rândul cetățenilor s-a introdus, printr-o propagandă agresivă, ideea că la baza raptului teritorial la care a fost supusă România au stat forțe oculte conduse de evrei.

În 1940, după pierderile teritoriale produse de pactul Ribbentrop-Molotov și abdicarea regelui Carol al II-lea, puterea este preluată de către generalul Ion Antonescu. În noua situație politică, regele Mihai avea un rol pur decorativ, Ion Antonescu instaurând propria sa dictatură (14 septembrie 1940-23 august 1944), în fruntea unui guvern pronazist, al cărui vicepreședinte era Horia Sima, șeful Mișcării legionare, asociat la putere între 6 septembrie 1940 și 23 ianuarie 1941, apoi în fruntea unui guvern format în majoritate din militari. Eliminați din toate sectoarele vieții publice (armată, magistratură, învățământ etc.), evreii au fost victimele violențelor legionarilor, iar după înăbușirea rebeliunii lor împotriva lui Antonescu, au continuat să fie loviți de măsurile de „românizare”, fiindu-le confiscate și

mijloacele de asigurare a traiului zilnic. Toate acestea au prefațat Holocaustul.

Pogromul de la Iași are loc în zilele de 29 și 30 iunie 1941, în oraș, continuând apoi prin asfixierea celor evacuați în „trenurile morții”, în ambele faze fiind nimiciți peste 13.000 de evrei. Pretextul pogromului a fost bombardarea Iașului de către aviația sovietică, cu câteva zile înainte, și acuzația falsă adusă evreilor de a fi facilitat aceste bombardamente prin semnalizări nocturne. A urmat ordinul lui Antonescu de evacuare a tuturor evreilor în spatele frontului, ordin interpretat ca o autorizare tacită a masacrului și deportării în „trenurile morții”. Numărul ridicat de victime este motivul pentru care Pogromul de la Iași este considerat cel mai mare masacru petrecut pe teritoriul actual al țării noastre. Mărturiile celor care au trăit în acele zile ale terorii sunt deosebit de importante și grăitoare, declarația liderului comunității evreiești, Leon Haimovici, fiind mai mult decât clară: „Simțeam că ceva plutește în aer. Trăiam cu frica continuă de a fi arestați, nu ieșeam din adăposturi, stăteam, dormeam și mâncam acolo”.

Sub pretextul fals al eliberării unui certificat ce le-ar fi atestat calitatea de a fi liberi, în zilele de 29 și 30 iunie evreii din orașul Iași au fost adunați în clădirea Chesturii de Poliție de pe strada „Vasile Alecsandri”, unde au fost mai întâi bătuți, iar pe urmă au

fost uciși de către soldații români și germani.

După episoadele tragice care au compus ziua de 29 iunie, au urmat „trenurile morții”. Conform ordinilor emise de autorități, evacuarea urma să se facă spre lagărul din Târgu Jiu, numai că, în realitate, nici un tren nu a mai ajuns acolo. În cele două „trenuri ale morții”, înghesuiți în vagoane de marfă ermetic închise, evreei au pierit din cauza arșiței, prin însetare și sufocare.

Primul tren, care urma să plece în direcția Călărași, a făcut un drum de șapte zile, a mers cu viteză redusă, uneori în du-te-vino între diferite gări, oprindu-se în mai multe localități. În gări, nimeni nu avea voie să se apropie de tren, să le dea muribunzilor apă, să le deschidă ușile vagoanelor pentru a lua aer sau să le acorde vreun ajutor medical, umanitar. Cadavrele coborâte au fost jefuite și îngropate în gropi comune, în preajma gărilor de pe traseu. Numărul victimelor a depășit cifra de 1400 dintr-un total de 2530 de evrei îmbarcați la Iași. În al doilea tren, cu direcția Podu Iloaiei, dintr-un total de 1902 evrei, numărul morților s-a ridicat la 1194.

Pogromului de la Iași i s-au adăugat și alte episoade la fel de tragice, precum cele de la Sculeni, Mărculești, Bălți și altele.

În vâltoarea prigoanei începute contra evreilor, au existat și oameni

care au riscat totul pentru a salva concetățeni evrei. Grigore Profir a protejat la moara pe care o conducea aproximativ 100 de evrei, care au putut astfel supraviețui. Doctorul ieșean Dumitru Beceanu a adăpostit în podul casei sale evrei, fiind conștient de faptul că își risca propria viață. De departe cel mai emoționant caz este cel al Vioricăi Agarici, șefa Crucii Roșii din Roman, care, prin curajul ei, a contribuit la salvarea celor care mai erau în viață în „trenul morții” ajuns la data de 2 iulie în gara Roman. Toți trei au fost onorați de către Institutul Yad Vashem din Ierusalim cu titlul de „Drepti între popoare”.

Începând cu 1943, regimul Antonescu a încercat să paseze răspunderea cu privire la evrei pe umerii fie ai germanilor, fie ai britanicilor. Drept urmare, a permis emigrarea evreilor în Palestina, aflată sub mandat britanic, numai că britanicii au interzis emigrarea în acest teritoriu, iar germanii interziseseră emigrarea evreilor din România.

După război, Ion Antonescu și viceprim-ministrul Mihai Antonescu au fost găsiți vinovați de crime de război și executați. După 23 august 1944, legislația antisemită a fost abolită, însă noul regim comunist a ocolit soarta evreilor din anii războiului. Abia după 1989 va fi dezvăluită și conștientizată treptat dimensiunea exactă a pogromului de la Iași (ca și a

Holocaustului/Șoah-ului din spațiul românesc).

Rămân în urmă documentele și memoria acestui tragic eveniment, pe care noi toți, cetățenii de astăzi ai României, ne dorim să nu se mai repete vreodată.

Bibliografie:

- ❖ Ioanid, Radu, *Evreii sub regimul Antonescu*, Editura Hasefer, București, 1998.
- ❖ Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, *Raport final*. Președintele comisiei: Ellie Wiesel. Editori: Tuvia Friling, Radu Ioanid, Mihail E. Ionescu, Editura Polirom, Iași, 2004.
- ❖ Ancel, Jean, *Preludiu la asasinat. Pogromul de la Iași, 29 iunie 1941*, Editura Polirom, Iași, 2005.
- ❖ Iancu, Carol, Platon, Alexandru-Florin (coordonatori), *80 de ani de la Pogromul de la Iași și Holocaustul în România / 80 ans depuis le Pogrom de Iași et la Shoah en Roumanie*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2022 (în curs de apariție).
- ❖ [Pogromul de la Iași \(yadvashem.org\)](http://yadvashem.org)

Imagini de pe strada Cuza-Vodă, 28 iunie 1941

(sursa: <https://www.muzeulliteraturiiiasi.ro/muzeul-pogromului-de-la-iasi/>)

UN SACRU ARC DE TRIUMF PESTE TIMP

prof. Moshe GROPER, Consilier al Primarului Municipiului Iași

Aflându-ne în acest loc, cel mai mare cimitir evreiesc din Europa de Est, pășind pe acest pământ sfânt, nu ne putem permite să uităm acest eveniment niciodată. În timpul Pogromului de la Iași au fost torturați și uciși evreii doar pentru că erau evrei.

În acea perioadă întunecată oamenii au uitat că toți suntem copiii lui Dumnezeu, dar fiecare cu credința și drumul lui.

Aceste mari monumente, ne fac să auzim și să simțim umilința la care au fost supuși semenii noștri în acele zile groaznice de plâns și moarte.

În această perioadă, mai mult ca niciodată, suntem martori la schimbări ale societății mondiale, schimbări geopolitice, de climă, tehnologie, genetică, știință, robotică, IT, dar s-ar putea ca tot ce cunoaștem astăzi în viitor să

aparțină istoriei, chiar dacă vor influența întreaga omenire.

S-ar putea ca tocmai acum să fim preocupați de probleme ce au o influență majoră pe plan global și în viața noastră astfel încât să fim nevoiți să protejăm democrația, să ne punem din nou problema relației dintre om și Dumnezeu, a relațiilor dintre oameni, a relației dintre om și natură.

Unicul drum care ne poate ajuta să facem față acestor schimbări profunde ține de conștientizarea oamenilor că trebuie să protejeze și să respecte valorile și cele 10 porunci.

De asemenea, nu avem voie să uităm răspunderea și obligația noastră față de generația tânără.

Am speranța că omul va fi om pentru semenii și natură și cred că gândurile bune vor duce la fapte bune ce ne vor lumina drumul.

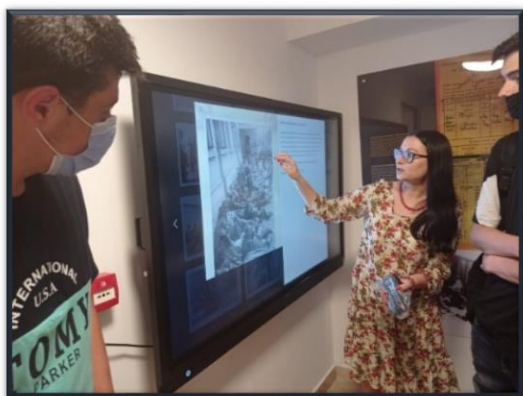

ISTORIA TRĂITĂ. FOLOSIREA RESURSELOR ORALE ÎN CERCETAREA ISTORICĂ ȘI ÎN DEMERSURILE DIDACTICE

prof. Andreea GABOR, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Iași

prof. Răzvan BUZULEAC, Școala Gimnazială Butea

Muzeul Pogromului de la Iași, organizat de Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, în colaborare cu United States Holocaust Memorial Museum, a fost inaugurat cu ocazia comemorării a 80 de ani de la evenimentele din 28-30 iunie 1941. Muzeul Pogromului a fost amenajat în fosta clădire a Chesturii Poliției, unul dintre locurile în care, acum opt decenii, evreii au fost masacrați. În sălile de expoziție destinate Muzeului Pogromului de la Iași sunt expuse manuscrise, fotografiile din timpul pogromului, o hologramă, obiecte care au aparținut victimelor, mărturii ale supraviețuitorilor, documente și artefacte.

La intrare, vizitatorii muzeului își scriu numele pe o tabletă, care tipărește un bilet personalizat. Acest bilet poate fi ștanțat cu un aparat aflat alături, obținând un fel de certificat de liberă trecere care amintește de cele promise evreilor pentru a fi atrași în sediul Chesturii.

Primele săli prezintă vizitatorilor o reconstituire cronologică a tragicului eveniment pe baza mărturiilor și a fotografiilor expuse. Scopul imaginilor din cadrul expoziției este de a atrage atenția asupra gravității unor fapte pe care nu trebuie să nu le mai repetăm. Imaginile și mărturiile sunt completate de forma stilizată a hărții orașului, care arată locurile unde s-au petrecut diverse episoade ale pogromului.

Secțiunea a doua a muzeului reprezintă detalierea unor descoperiri realizate de o echipă de istorici și arheologi, condusă de Adrian Cioflâncă, director al Centrului pentru Studiarea Istoriei Evreilor din România (CSIER) – București. Aceștia, dispunând de documente de arhivă și mărturii ale unor localnici, au descoperit o groapă comună în Pădurea Vulturi, comuna Popricani, județul Iași, din care au fost extrase 36 de victime civile: 12 copii, 9 femei, 15 bărbați cu vârste între 1 an și 80 de ani. Faptele au fost cercetate de Parchetul Militar și de Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel București în dosarul 12/P/2014. În iunie 2019, o nouă echipă a găsit a doua groapă comună într-o zonă aflată în apropierea celei dintâi. Din cercetările efectuate rezultă un număr de aproximativ 22 de victime civile, dintre care 6 copii, 12 femei și 4 bărbați. Ipoteza cea mai probabilă este aceea că victimele sunt evrei luați din Sculeni, Republica Moldova, și duși în România de armata română (Regimentul 6 Vânători) în timpul operațiunii Barbarossa.

În alte săli ale muzeului sunt expuse biografiile victimelor Pogromului de la Iași, atât cât au putut

fi ele reconstituite. Impresionează prezentarea stilizată sub forma unei holograme a mărturiei unuia dintre supraviețuitori, Iancu Țucărman. În cadrul expoziției se află panouri cu biografiile unor cetățeni români care au salvat evrei în perioada celui de-al Doilea Război Mondial și care au primit titlul de *Drepti între popoare*. Actele de curaj ale acestor oameni simpli sunt surse de inspirație și lecții de viață pentru tinerele generații.

Obiective pedagogice:

Întrucât este conceput ca un loc al memoriei și al cunoașterii, misiunea principală a unei vizite la Muzeul Pogromului de la Iași este de a trezi interesul generațiilor mai tinere și de a le provoca reflecția.

Pentru clasele gimnaziale și cele de liceu, o vizită la muzeu este o completare a cursului de istorie a Holocaustului, curs care se află în oferta

Ministerului Educației drept curriculum la decizia școlii, dar și al temelor din programa școlară legate de Holocaust și de cel de-al Doilea Război Mondial. Poate fi o ocazie, de asemenea, ca această reflecție să fie îmbogățită de profesorii de limbă și literatură română și de filosofie cu referire la relația dintre memorie și istorie. Pentru elevii de peste 12 ani instrumentele educaționale din cadrul muzeului le permit să abordeze problematica Holocaustului într-un mod interactiv.

Dosar de exerciții pentru elevi:

Marchează pe [harta interactivă a orașului Iași](#) următoarele locuri:

- Cimitirul Evreiesc din Păcurari (unde există monumente ale victimelor Pogromului amintind de trenurile morții);
- Gara, punctul de plecare către nicăieri ale cumplitelor trenuri;
- Piața eroilor martiri, aflată în rondul de la Râpa Galbenă;
- Fosta Chestură a Poliției, locul în care au pierit atâția oameni nevinovați;
- Palatul de Justiție, construit în locul care reprezenta centrul fostului Cartier evreiesc din Iași, distrus în anii '80 – puține urme au supraviețuit din vechile case, prăvălii, sinagogi;
- Marea Sinagogă, cea mai veche dintre cele care s-au păstrat pe teritoriul României; în fața acesteia se află Monumentul Victimelor Pogromului de la Iași, un obelisc înălțat în anul 1976, pe care era inițial inscripția: *În memoria victimelor pogromului fascist de la Iași din zilele de 28-29 iunie 1941*. Autoritățile comuniste au recunoscut existența pogromului, subestimând însă numărul victimelor și exonerându-i pe români de responsabilitate. În 2011, obeliscul a fost refăcut din marmură neagră, iar inscripția a fost înlocuită;
- Fostul Spital israelit (actualmente Clinica de obstetrică și ginecologie „Elena Doamna”);
- Sinagoga Merarilor, reprezentativă pentru reconstituirea comunității evreilor din Iași;

- Fostul Teatru Evreiesc „Pomul Verde” unde s-a înființat în 1876 prima trupă profesionistă de teatru în limba idiș.

Resurse didactice:

<https://www.yadvashem.org/education/other->

[languages/romanian/educational-materials/iasi-pogrom.html](https://www.yadvashem.org/education/other-languages/romanian/educational-materials/iasi-pogrom.html)

[https://museeholocauste.ca/app/uploads/2017/01/holocaust-6-dates-](https://museeholocauste.ca/app/uploads/2017/01/holocaust-6-dates-commemoration-guide.pdf)

[commemoration-guide.pdf](https://museeholocauste.ca/app/uploads/2017/01/holocaust-6-dates-commemoration-guide.pdf)

<https://www.pogromuldelaiasi.ro/>

<https://www.edu.ro/sites/default/files/>

[IHRA-](https://www.edu.ro/sites/default/files/IHRA-)

[Recomandari%20Predare%20Invatare%20Holocaust.pdf](https://www.edu.ro/sites/default/files/IHRA-Recomandari%20Predare%20Invatare%20Holocaust.pdf)

<https://iasi.travel/ro/exploreaza/evreiesc>

**Gândire critică și
autorefecție după o vizită la
Muzeul Pogromului din Iași**

Sarcini de lucru adresate elevilor:

**Argumentați faptul că Pogromul
de la Iași nu a fost inevitabil**

Elevii trebuie să pornească de la ideea că, dacă un eveniment istoric s-a întâmplat și a fost documentat, nu înseamnă că acesta trebuia să se

întâmpla. Pogromul de la Iași a avut loc pentru că indivizi, grupuri, autorități locale, cetățeni au luat deciziile respective la momentul dat, iar cetățenii au decis să acționeze sau nu. Analiza cadrului legislativ și a documentelor de decizie ajută elevii să se raporteze în mod critic la evenimentul istoric al pogromului.

**Plasați evenimentul Pogromului în
contextul național și european
specific anului 1941**

Prin această cerință elevii realizează complexitatea situației istorice privită din perspectiva unui context mai larg. Este important pentru elevi să perceapă contextul istoric în care se desfășoară un anumit eveniment sau fenomen istoric astfel încât să poată identifica în mod corect factorii implicați și influența acestora.

**Alegeți o imagine reprezentativă
pe care ați observat-o la muzeu și
exprimați-vă opinia cu privire la
rolul și subiectul acesteia**

Săliile Muzeului Pogromului de la Iași aduc în atenția publicului imagini relevante atât pentru modalitățile de implementare, cauzele, etapele de desfășurare ale pogromului, rapoartele

de săpătură arheologică sau fișele de parcurs ale Trenurilor Morții ori cu privire la actorii implicați, fie ei victime, agresori sau salvatori; precum și diverse imagini cu puternic impact emoțional. Aceste imagini au rol de documentare și sensibilizare și considerăm că este esențial modul în care elevii de diverse vârste le percep, pentru că în funcție de imaginea cu care ei vor asocia acest muzeu și mai ales în funcție de semnificațiile pe care aceștia le conferă imaginilor și reprezentărilor selectate se conturează și percepția generală despre evenimentul istoric dat. Mai mult decât atât, studiile psihosociale arată că fiecare om percepe suferința într-un mod personal și reacționează ca atare, iar rolul activităților educative pe teme de violență socială precum Pogromul de la Iași este și acela de a resemnifica refuzul sau indiferența prin accentul pus pe compasiune și sensibilitate față de diverse situații care pot să pară la prima vedere doar probleme sociale.

În urma vizitei tale la muzeu cum ai explica comportamentul agresorilor? Cine sunt ei și ce crezi că i-a făcut să acționeze astfel?

Articolele științifice recente pe tema Holocaustului și a Pogromului de la Iași arată că este esențială contextualizarea fiecărui moment istoric, întrucât motivațiile actorilor implicați sunt extrem de diverse. Mai mult decât atât, studiile de psihologie demonstrează că fiecare actor are motivații personale și contextuale pentru alegerile pe care le face și de aceea este dificil ca etapele de violență socială sau de genocid să fie conștientizate la momentul realizării lor în raport cu amploarea pe care o au. Așadar ceea ce poate fi justificat pe plan personal este de nejustificat la scară largă, dar, totodată, este dificil de sesizat la scară largă. Tocmai de aceea identificarea motivațiilor agresorilor îi va ajuta pe elevi să conștientizeze faptul că o „scuză” pe care unul dintre noi pare că și-o permite duce de fapt la efecte extrem de grave prin „butterfly effect”. Este foarte important ca profesorul să ghideze în această situație între rolul de anchetator pe care îl are elevul și rolul de acuzator.

Identifică salvatorul de care te simți cel mai apropiat în urma analizei panoului dedicat acestora din cadrul muzeului și spune-i

povestea. Ce calități are și cum a ales să acționeze în raport cu suferința din jurul său?

În cadrul interviului proiectat într-una din sălile muzeului, unul dintre supraviețuitori explică procesul de resemnificare prin care el a trecut, de la rolul de victimă din momentul pogromului la cel de persoană activă care contribuie la conștientizarea publicului cu privire la evenimente violente de atunci. În acest mod păstrează vie memoria celor întâmplate, subliniind că pentru el a fost extrem de important să găsească în propria suferință motivația să se implice în mod activ. La rândul lor, salvatorii au implementat diverse soluții prin care să răspundă suferinței din jurul lor. Din punct de vedere pedagogic este binecunoscut faptul că elevii utilizează noțiunile istorice ca să identifice soluții la probleme actuale. Astfel, ei își formează un mod de gândire care să îi ajute în diverse momente ale vieții să facă alegeri bune pentru ei și pentru cei din jurul lor.

Tocmai de aceea considerăm că identificarea unui salvator cu rol de model constituie premisa pentru dobândirea **competențelor transversale**, concretizând astfel trecerea de la conștientizarea unor momente de violență socială, precum Pogromul de la Iași, la implicare activă în viața cetății.

Lista temelor de reflecție poate continua și este recomandat ca ea să fie adaptată la problemele pe care cadrul didactic le observă în mod concret la elevi în momentul vizitei la muzeu ori pe parcursul discuțiilor cu aceștia, însă recomandăm ca încheierea acestei fișe de reflecție să se realizeze prin răspunsul la tema de mai jos:

Formulați o opinie cu privire la rolul acestui eveniment în constituirea înțeleșului și a identității prezentului

Astfel, elevii vor fi capabili să asocieze în mod concret evenimentele de „atunci” cu realitatea contemporană întregind rolul istoriei de lecție pentru prezent.

PAȘI SPRE TOLERANȚĂ STUDIU DE CAZ – POGROMUL DE LA IAȘI

prof. dr. Iuliana BRĂTESCU, prof. Mihaela ȚURCĂNAȘU – Colegiul Național Iași

Colegiul Național Iași are o experiență amplă în derularea proiectelor cu finanțare europeană prin intermediul cărora, pe lângă alte obiective specifice, a urmărit constant promovarea interculturalității ca metodă de dezvoltare a toleranței.

Istoria, ca disciplină ce studiază trecutul omenirii, a avut mereu un rol important în modelarea spiritului tinerei generații, motiv pentru care, conștienți de importanța educației interculturale și a toleranței, am folosit și oportunitățile oferite de programul Erasmus+ pentru a asigura o dimensiune europeană acestui tip de educație în cadrul disciplinei Istorie.

Astfel, pe data de 9 octombrie 2019 a fost comemorat Pogromul de la Iași ca activitate de aplicare a noțiunilor dobândite în cadrul cursului urmat de șapte profesori ai Colegiului Național din Iași la Florența prin proiectul Erasmus+ KA1 „Strategii didactice inovative în sprijinul educației incluzive”.

Pogromul de la Iași a fost încă o dată comemorat printr-o activitate de învățare în afara clasei în decembrie 2019 alături de peste 30 de elevi și profesori din Italia, Grecia, Ungaria și Germania aflați la o primă întâlnire de proiect la Iași în cadrul proiectului KA2 „Against A Final Solution: Teaching European History and the Holocaust Can Promote Social Inclusion and Non-Discrimination in Classroom”.

Planul activității este prezentat detaliat mai jos, pentru a putea fi aplicat și de alte cadre didactice interesate de valoarea formativă a unei activități de învățare în afara clasei ce

ar urma „Locuri ale memoriei: Pogromul de la Iași (28-30 iunie 1941)” cu plecare din Piața Unirii, fosta Chestură, str. Cuza Vodă, Teatrul Național și retur (traseul poate să continue până la Sinagoga Mare, dar necesită mai mult de 100 de minute). Recomandăm și vizitarea expoziției dedicate prezentării Pogromului de la Iași amenajată de curând la parterul și subsolul fostei Chesturi care vine cu imagini și informații detaliate despre evenimentele petrecute la Iași acum 80 de ani.

Plan activitate outdoor / învățare în afara clasei

Ziua Națională de Comemorare a Holocaustului – Pogromul de la Iași

Profesor: Mihaela Țurcănașu

Clasa: a VIII-a F

Data: 9 octombrie 2019

Locul de desfășurare: „Locuri ale memoriei: Pogromul de la Iași (28-30 iunie 1941)”

Forma de organizare: vizită de studiu

Scopul: Cultivarea toleranței interetnice prin prezentarea Pogromului de la Iași

Competențe derivate:

La finalul activității elevii vor demonstra următoarele competențe:

C1: Prezentarea principalelor evenimente desfășurate în timpul Pogromului de la Iași;

C2: Precizarea rolului comunității israelite în istoria orașului Iași;

C3: Identificarea circumstanțelor care au făcut posibile acțiunile antisemite de la Iași;

C4: Integrarea în timp și spațiu a principalelor monumente istorice reprezentative pentru spiritualitatea și istoria comunității evreiești din Iași.

Strategii:

- **Metode și procedee:** învățarea prin descoperire, învățarea prin cooperare, explicația, conversația, lucru în echipă, problematizarea, observarea directă, documentarea;

- **Mijloace:** vizita de studiu;

▪ **Forme de organizare a activității:** frontal, individual;

- **Metode de evaluare a activității:** observația sistematică și feedback-ul elevilor oferit la finalul activității, chestionar de satisfacție.

Resurse:

- bibliografice:
 - materialele furnizate de formator în cadrul cursului „EDUCATION OUTSIDE THE CLASSROOM – Learning from sites, museums, monuments & nature” din Limassol, oferit de EDUCULTURE în perioada 22-28 iulie 2019;
 - Călineci, M. (coord.), 2006, *Consiliere educațională*, Editura RAABE, București;

- OMEN nr. 3637 din 12.04.2016;

- spațiale: „Locuri ale memoriei: Pogromul de la Iași (28-30 iunie 1941)”, Iași;
- temporale: 100 de minute.

PREGĂTIREA ACTIVITĂȚII

Anunțarea elevilor: elevilor li se prezintă evenimentele tragice desfășurate în timpul Pogromului de la Iași și sunt anunțați cu privire la evenimentul Comemorării Holocaustului în data de 9 octombrie 2019, ocazie cu care vor parcurge, împreună cu toată clasa, în cadrul orei de istorie, „Locuri ale memoriei: Pogromul de la Iași (28-30 iunie 1941)” (Piața Unirii, Chestura, str. Cuza Vodă, monumentul dedicat primului teatru evreiesc aflat în fața Teatrului Național „V. Alecsandri”).

Pregătirea elevilor:

- ne folosim de materialele de pe <http://www.pogromuldelaiasi.ro> / pentru a trezi curiozitatea elevilor;
- le prezentăm o serie de informații despre Holocaust și despre importanța comunității israelite din Iași pentru cultura, economia și spiritualitatea orașului;
- le prezentăm scopul activității, sarcinile pe care le au de îndeplinit;
- le precizăm elevilor materialele necesare pentru activitatea desfășurată (caietele de notițe, creioane, pixuri), precum și vestimentația adecvată acestei activități extrașcolare;

- le facem instructajul și se prezintă regulile de deplasare în oraș;

- se solicită acordul părinților și se întocmește dosarul necesar aprobării deplasării de către conducerea școlii (conform procedurii I.S.J. Iași).

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

- Prezentarea în Piața Unirii a importanței comunității evreiești pentru spiritualitatea și economia orașului Iași.
- Prezentarea Pogromului de la Iași (28-30 iunie 1941) în curtea fostei Chesturi, ilustrat cu imagini de epocă, vizitarea muzeului.
- Parcurgerea Străzii Cuza Vodă, analizarea arhitecturii specifice comunității evreiești, membrii acesteia având magazine și ateliere meșteșugărești la parterul locuințelor.
- Prezentarea monumentului dedicat primului teatru profesionist în limba idiș înființat la Iași („Pomul Verde”), aflat în fața Teatrului Național „Vasile Alecsandri”.

EVALUARE / ASIGURARE

FEEDBACK: observarea directă, discuții cu elevii, chestionare.

Activitatea a fost organizată pentru clasele a VIII-a F și a IX-a E.

CLIPELE SCRISE CU LUMINĂ

FOLOSIREA FOTOGRAFIEI PENTRU PREDAREA HOLOCAUSTULUI

prof. Mihaela HENDREȘ - Colegiul Național „Emil Racoviță” Iași

Proiectul „Clipele scrise cu lumină”, derulat în perioada februarie-iulie 2021 de Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași, coordonator prof. Mihaela Hendreș, în parteneriat cu Școala Gimnazială „Ion Ghica”, Iași, prof. Ana Maria Zaharia și Școala Gimnazială „D. Anghel”, Cornești, Uricani, prof. Carmen Ciucanu, a apărut ca rezultat al preocupărilor pentru folosirea fotografiei ca sursă istorică în predarea istoriei, în general, și a istoriei Holocaustului, în special. Proiectul a primit un minigrant prin programul de finanțare pentru proiecte implementate de participanții la seminarul Holocaustul în România, între istorie și memorie, oferit de Institutul Olga Lengyel.

Proiectul „Clipele...” și-a propus facilitarea cunoașterii istoriei comunității evreiești din Iași prin analiza fotografiilor ca sursă istorică și valorificarea acestor cunoștințe prin crearea unor produse de către elevi pe această temă: fotografii (de tip ieri / astăzi, re-creare a evenimentului etc.), afișe, colaje, care fac obiectul unei

expoziții (format clasic și virtual) și sunt valorificate virtual pe pagina proiectului și clasic, într-un ghid-album, alături de articole metodice scrise de profesorii implicați în proiect. Activitățile s-au desfășurat în timpul orelor de curs și în afara lor – workshop-uri și întâlniri cu un membru al comunității evreiești din Iași.

Proiectul și-a propus dezvoltarea literației vizuale, a gândirii critice și stimularea interesului elevilor pentru cunoașterea istorică a perioadei Holocaustului în general și a comunității evreiești din Iași, în particular, prin folosirea fotografiei ca sursă istorică și ca modalitate de exprimare personală pe tema Holocaustului și a multiculturalității.

Obiectivele specifice ale proiectului au fost: creșterea competențelor de analiză a fotografiilor reprezentative pentru comunitatea evreiască din Iași și din România pentru un număr de 200 de elevi; crearea unor prezentări în diferite formate ale comunității evreiești din Iași prin

intermediul fotografiei și al unor lucrări personale ale elevilor bazate pe fotografii, prin prisma investigațiilor realizate de elevi (expoziție virtuală și clasică, album); cultivarea memoriei Holocaustului și a culturii toleranței în vederea combaterii antisemitismului și xenofobiei în rândul comunității școlare ieșene.

În proiect au fost implicați 300 de elevi (două clase a VII-a, două clase a VIII-a, patru clase a IX-a, două clase a X-a) de la Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași și câte o clasă de elevi de la școlile partenere; în total 350 de elevi (a VII-a și a VIII-a).

Principalele activități ale proiectului au fost:

Clipa într-o fotografie – selectarea și analiza unei fotografii (pe baza fișei de analiză) referitoare la comunitatea evreiască din Iași în perioada Holocaustului și comunitatea evreiască din Iași în general; workshop-uri pe tema fotografiei (Fotografia ca sursă istorică; Fotografia astăzi).

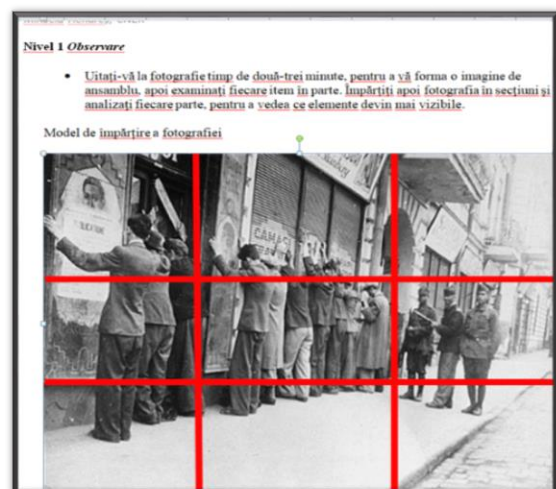
Fragment dintr-o fișă de lucru pentru analiza fotografiei folosită în cadrul proiectului

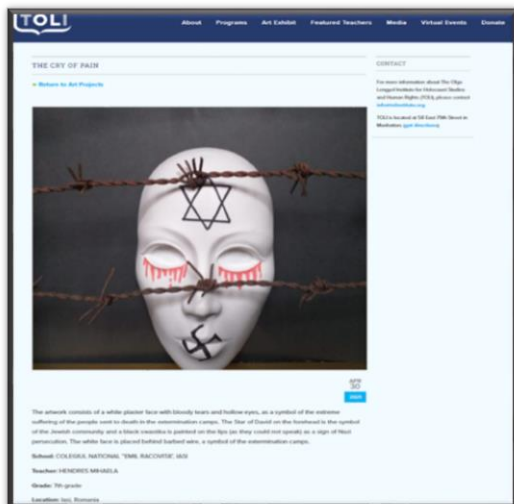
1. Ce te-a surprins cel mai mult la activitatea de analiză a fotografiei?	M-a surprins faptul că oamenii erau așa disprețuitori față de evrei.
2. Care este lucrul cel mai important pe care l-ai învățat la activitate?	Am învățat că perioada celui de al 2-lea Război Mondial a fost una foarte grea.
3. Ce ai mai dori să înveți despre Holocaust?	Aș vrea să știu cu ce scop au fost omorâți atât de mulți evrei.
4. Ce ți s-a părut cel mai dificil la această activitate?	Consider că cea mai dificilă parte a acestei activități a fost împărțirea fotografiei.
5. Dacă te-ai întâlni cu un supraviețuitor al pogromului de la Iași, ce i-ai spune, în câteva cuvinte?	I-aș pune câteva întrebări despre cum era să fii departe de familie, pe atunci.

Chestionar de reflecție distribuit elevilor în activitățile proiectului

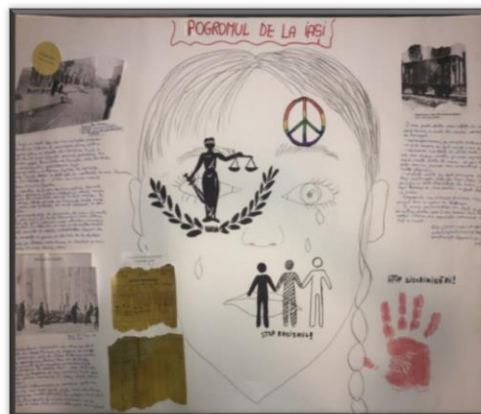

Activitate de reflecție de tip cvintet, clasa a VIII-a

„The Cry of Pain”, lucrare realizată de Diana Iftimie, clasa a VII-a D, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași - lucrarea este expusă în expoziția online organizată de TOLI, TOL Art Exhibit, <https://www.toli.us/art-project/the-cry-of-pain/>

Elizabeta Elena Stavarache, clasa a VII-a, Școala Gimnazială „Ion Ghica”, Iași

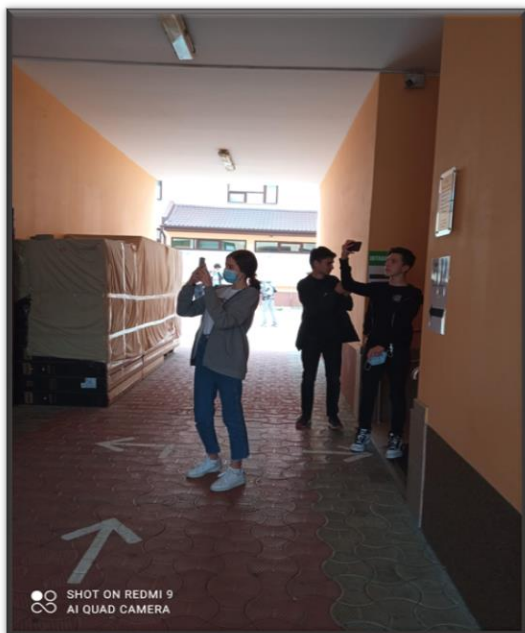
Diana Crețu, clasa a VII-a A, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași

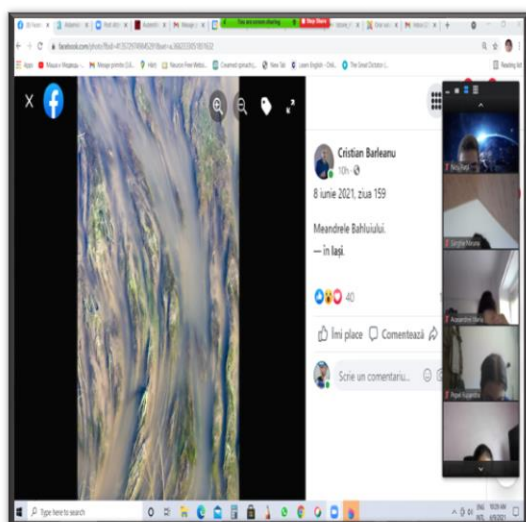
Holocaust, iadul pe pământ
Ionela Bostan, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială „Dimitrie Anghel”, Cornești, comuna Miroslava, județul Iași

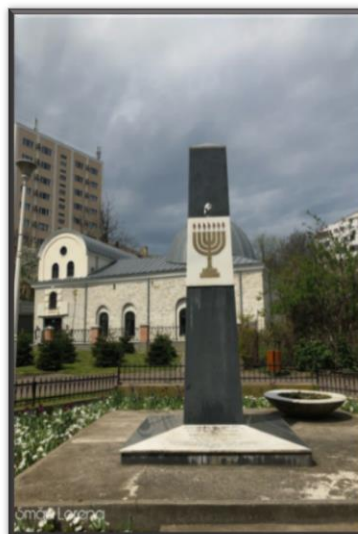
Maria Artene, clasa a VII-a D, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași

Imagini din timpul workshop-urilor pe tema fotografiei

Eu și clupa – realizarea unor fotografii actuale, a unui desen sau poster pornind de la fotografia aleasă și analizată (elevii de clasa a VII-a au confecționat și rame foto)

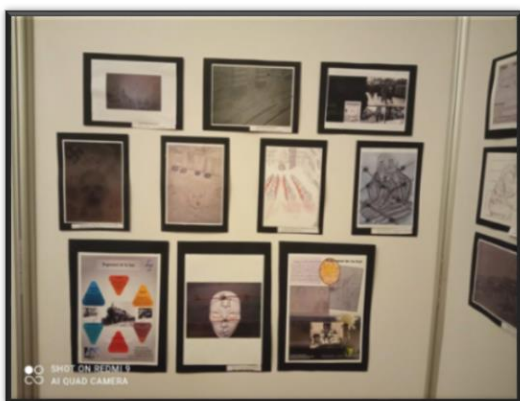
Monumentul Victimelor Pogromului de la Iași din fața Sinagogii Mari, fotografie realizată de eleva Smău Lorena, clasa a X-a A, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași

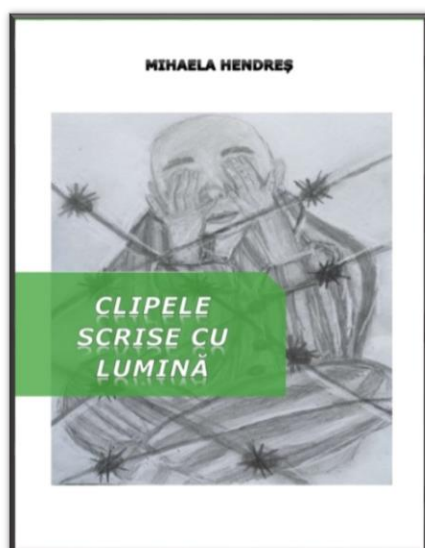
Fosta Policlinică a Spitalului de copii „Dr. Ghelester”, fotografie realizată de Aldea Alexandra, clasa a X-a A, Colegiul Național „Emil Racoviță”, Iași

Clipele comunității evreiești din Iași – întâlnire cu un membru al comunității evreiești din Iași (Minel Marcu) „Clipele în fața ochilor” – expoziție cu lucrările elevilor și ghidul-album al proiectului

Lucrări ale elevilor racovițiști expuse la Muzeul Unirii cu ocazia comemorării Pogromului de la Iași, Pogromul de la Iași – memoria unei suferințe, 25 iunie 2021

↑
Coperta ghidului-album realizat în cadrul proiectului *Clipele...*

Ghidul-album al proiectului cuprinde o scurtă descriere a proiectului, o parte cu sugestii metodice pentru folosirea fotografiei în predarea Holocaustului și un album cu o selecție a lucrărilor elevilor realizate în timpul proiectului și care au fost expuse. Pentru a veni în ajutorul profesorilor care doresc să folosească fotografia la ora de istorie, cu precădere în predarea Holocaustului, au fost selectate câteva exemple de activități de învățare care pot fi utilizate la clasă. A fost inclusă fișa de lucru folosită cu precădere în timpul proiectului *Clipele...*, precum și un alt model, mai simplu. Activitățile sunt prezentate, în general, sumar, cu un exemplu de competență ce poate fi realizată prin această activitate de învățare. În unele cazuri, există și recomandări pentru folosirea activității. Pentru activitatea CINCI CUVINTE, a fost inclusă și o adaptare pentru copii cu cerințe educaționale speciale. Prezentarea este mai detaliată în cazul unor exemple mai dificile, cum ar fi eseul fotografic, care conține și o trimitere pentru un exemplu de eseu fotografic pe o temă de istorie, elementele eseului fotografic, pașii realizării și un exemplu de grilă de evaluare. Exemplul de activitate extra-

curriculară, realizat de profesor Ana-Maria Zaharia, este și el prezentat mai detaliat.

Activitățile s-au desfășurat, în cea mai mare parte, online, prin activități sincron și asincron, ca urmare a situației speciale cauzate de pandemie, pe platformele utilizate de cele trei școli implicate în proiect. Cei aproximativ 350 de elevi care au participat la activitățile proiectului au dobândit competențe de analiză a

fotografiilor reprezentative pentru comunitatea evreiască din Iași și din România, au creat prezentări în diferite formate ale comunității evreiești din Iași prin intermediul fotografiei și a unor lucrări personale bazate pe fotografii, prin prisma propriilor investigații, fiind astfel cultivată memoria Holocaustului și a culturii toleranței în vederea combaterii antisemitismului și xenofobiei.

UN GÂND-SCRISOARE CĂTRE SALVATORI

prof. dr. Elvira ROTUNDU, prof. Carmen TOMESCU-STACHIE, prof. Carmen RADU
– Colegiul Național „Costache Negruzzi” Iași

Motto:

Întotdeauna trebuie să decizi de ce parte ești.

Neutralitatea ajută opresorului, niciodată victimei.

Tăcerea încurajează călăul, niciodată pe cel chinuit.

Elie Wiesel

Titlu activitate: Exerciții de memorie

Scopul activității:

Aprofundarea cunoștințelor referitoare la Holocaust și impactul asupra vieții cotidiene a evreilor.

Produsele pe care le vom realiza:

- „A îndrăzni să fii altruist – un gând pentru salvatori” (redactarea unei scrisori).
- expoziție de desene cu tema „Rănila trecutului”.
- „Sub semnul pogromului, durere și speranță” - un interviu cu dna. prof. Ileana Panaitescu, locuitor al Iașului, care a locuit alături de vecini evrei înainte și după război.

Ce surse online de documentare putem accesa?

- <https://www.yadvashem.org> - pogromul de la iasi
- <https://www.pogromuldelaiasi.ro/>
- <https://www.centropa.org/>
- <https://www.ushmm.org/exhibition/hidden-children/artifact.gallery/>

Ce temă din programa școlară voi aprofunda?

Istorie: **Al Doilea Război Mondial. Holocaustul.**

Activități de învățare:

- exersarea abilităților de citire și înțelegere a surselor istorice;
- evidențierea aspectelor diverse ale acțiunii umane în perioada celei de-a doua mari conflagrații mondiale;
- recunoașterea efectelor apatiei și indiferenței asupra oamenilor;

- examinarea comportamentelor asociate cu tăcerea și conformismul;
- exersarea abilităților de redactare a unei scrisori în memoria victimelor sau către un salvator / de realizare a unui interviu.

Ce voi învăța / ce voi ști să fac la sfârșitul activității?

- dezvoltarea abilităților de documentare, selectare a informațiilor și prelucrare a acestora;
- analiza surselor istorice pentru identificarea cauzelor, formelor și efectelor discriminării;
- respingerea stereotipurilor și prejudecăților; promovarea toleranței, înțelegerii și acceptării;
- dezvoltarea abilităților artistice și creative, socio-culturale;
- utilizarea tehnologiei digitale pentru realizarea unei prezentări.

Descrierea activităților:

Punctul de plecare a fost **Pogromul de la Iași** (28-29 iunie 1941), unul dintre cele mai sângeroase masacre împotriva evreilor din România.

Am prezentat evenimentele prin apel la surse istorice diverse (fotografii reale, studii, articole de presă, mărturiile ale supraviețuitorilor, filmul *Călătoria lui Gruber*, surse online).

Am stabilit echipele:

- grupă de copii a realizat desenele și a ales coloana sonoră a filmului de prezentare;
- altă grupă a „transformat” cele mai importante mărturii ale supraviețuitorilor în scrisori către salvatori;
- a treia echipă a realizat interviul, în care a încercat să surprindă viața evreilor ieșeni în perioada dinaintea Holocaustului, perioada Holocaustului, respectiv perioada post-Holocaust, ce corespunde perioadei comuniste din România.

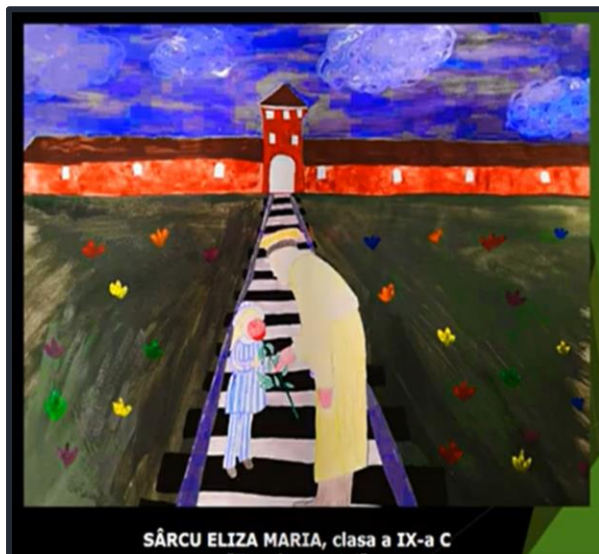
Colegiul Național „Costache Negruzzi” Iași a organizat în luna iunie 2021, cu ocazia comemorării Pogromului de la Iași din 28-30 iunie 1941, o expoziție virtuală cu titlul „Rănile trecutului”. Astfel, sub coordonarea doamnelor profesor Carmen Radu, Elvira Rotundu, Mihaela Știrbu și Carmen Tomescu-Stachie, mai mulți elevi de gimnaziu

și liceu au realizat o serie de postere tematice pe care vă invităm să le vizionați prin intermediul acestui clip video: https://youtu.be/iEtIPlm_KJs

Ideea unui interviu ce tratează marele eveniment istoric "Holocaust-ul" s-a născut din dorința impregnantă de a realiza un material original și de a acumula informații prin experiențe, nu doar prin lectură. În acest scop, am avut onoarea să ni se împărtășească din cunoștințele pe care doamna profesor Panaitescu Ileana le-a dobândit de-a lungul copilăriei și adolescenței sale în vecinătatea comunității evreiești din zona Târgul Cucului a Iașului, frecventând anii de școală alături de colegi evrei. Nepoata doamnei profesor, împreună cu alte două colege, eleve în clasa a X-a A, în cadrul Colegiului Național „Costache Negruzzi”, s-au ocupat de realizarea materialului.

Așadar, scopul celor trei eleve a fost cel de a acumula informații și curiozități despre Holocaust, pe care cărțile și manualele de istorie nu le abordează, acestea fiind detaliile care conturează mai explicit aspectele de viață din perioada respectivă. Această experiență a dezvăluit o nouă viziune asupra fenomenului, iar cele trei intenționează să continue activitatea, întrucât doamna profesor Panaitescu Ileana mai dorește să împărtășească și alte memorii ce ne permit să întregim o imagine cât mai autentică asupra evenimentului anterior menționat.

Puteți urmări interviul aici: <https://photos.app.goo.gl/6oHapr6ziz65MgwBA>

"Femeile sunt soldați mult mai curajoși și eroici, care luptă și suferă durere pentru a păstra omenirea, mult mai mult decât atât de mulți eliberatori cu toate frumoasele lor povești ..."

- Annelie Marie Frank

Minunată doamnă Viorica Agarici,

Vă scriu cu emoție, în încercarea timidă de a descoperi resorturile ascunse care v-au motivat într-unul din cele mai intense momente din viața dumneavoastră.

Într-un timp dominat de antisemitism, ați venit cu mult curaj în ajutorul celor nevinovați și lipsiți de apărare, dând dovadă de o imensă receptivitate la suferință. Gestul dumneavoastră, atât de simplu și firesc a dobândit o reală valoare, fiind o adevărată lecție de viață. Ați fost înzestrată cu o mare capacitate de a înțelege gândurile și sentimentele celorlalți semeni, indiferent de etnie, condiție socială, apartenență politică sau religie, oferindu-le în mod dezinteresat ajutorul.

Ațiunea dumneavoastră a reprezentat o rază de speranță în istoria întunecată al celui de-al Doilea Război Mondial, fiind o mărturie a unui comportament merit a reda încrederea în specia umană. Într-o lume cuprinsă de teamă, de indiferență și resentiment, puțini oameni au avut curajul de a lupta pentru păstrarea adevăratelor valori morale.

Fire discretă și modestă, ați acționat cu sinceritate, forma cea mai îndrăzneată a curajului.

Gestul dumneavoastră spontan nu poate fi justificat decât de atașamentul autentic la valorile unui cod al solidarității umane. Atunci când pur și simplu nu-ți poți întoarce privirea de la ceea ce se întâmplă și faci tot ceea ce este posibil pentru a-ți ajuta aproapele, frica dispare, iar credința în dreptate și bine îți dă putere.

Într-o situație limită, ca cea pe care ați trăit-o, nu poate fi vorba decât despre o acțiune conștientă, deliberată și bine argumentată a propriei datorii morale. A acționa sau a rămâne pasiv depinde de acceptarea sau de respingerea participării la comiterea unei crime abominabile.

Tăria de a nu ceda curentului, de a vă împotrivi lui, de a fi stăpână pe propria voință este meritorie. Asta înseamnă a fi cu adevărat un om înzestrat cu un suflet cald și cu o gândire lucidă.

"Oricine salvează o viață, salvează întreaga lume."

-Thomas Keneally

*Vă mulțumesc pentru minunata lecție de viață oferită,
o elevă care vă are ca model, Daria Cristiana Opreș*

SĂ-I CUNOAȘTEM PE CEI DE LÂNGĂ NOI!

prof. Maria RADOS, prof. dr. Cezar FURTUNĂ, prof. Emil JUVERDEANU –
Liceul Teoretic de Informatică „Grigore Moisil” Iași

In memoriam

Leizer Finkelstein

Locația: Liceul Teoretic de Informatică „Grigore Moisil” Iași

Titlul activității: *Să-i cunoaștem pe cei de lângă noi!*

Coordonatori: prof. Maria Rados, prof. dr. Cezar Furtună, prof. Emil Juverdeanu

Data desfășurării: 25.06.2021

Participanți: Elevii Cercului de Istorie „Privire în Trecut”, Liceul Teoretic de Informatică „Grigore Moisil” Iași

Obiective:

a) Dezvoltarea cunoașterii Holocaustului și, implicit, a Pogromului de la Iași, în scopul conștientizării consecințelor nefaste ale antisemitismului;

b) Crearea unui mediu educațional implicat, care să promoveze gândirea critică și reflectivă cu privire la Holocaust, precum și la derapajele antisemitismului, xenofobiei, discriminării, șovinismului;

c) Stimularea spiritului de echipă, a creativității și a imaginației elevilor în contextul realizării unor produse pe teme specifice Holocaustului;

d) Promovarea valorilor societății interculturale: integrare, coeziune, dialog intercultural, interacțiune, comunicare, respect.

Linkuri către materiale:

<https://youtu.be/IUZfNtDf0UE>
<http://liis.ro/~istorie/wp-content/reviste/de-ce-holocaust.pdf>
<http://liis.ro/~istorie/31-ianuarie-matineu-comemorativ/>
<http://liis.ro/~istorie/16-ianuarie-minoritati-minore/>
<http://liis.ro/~istorie/minoritati-minore/>
<https://www.facebook.com/media/set/?vanity=privireintrecut&set=a.1017031785029942>
https://www.facebook.com/privireintrecut/?ref=page_internal

Prezentarea activităților

În data de 25 iunie 2021, elevii Liceului Teoretic de Informatică „Grigore Moisil” Iași au prezentat la Muzeul Unirii, în cadrul evenimentului intitulat Pogromul de la Iași – Memoria unei suferințe, o parte din activitățile derulate în școală în ultimii ani, activități care erau dedicate comemorării Holocaustului în România.

1. Incursiune în universul Muzeului Comunității Evreilor din Iași (28 ianuarie 2013).

Activitatea a fost un bun prilej pentru a lua și un interviu dnei Marta Eșeanu, muzeograf, dar și de a descoperi cultura, tradițiile, obiceiurile evreilor, precum și contribuția acestora la cultura română. Ce anume au descoperit elevii noștri, ce au învățat și mai ales ce impact a avut asupra lor această vizită puteți descoperi în paginile revistei „De ce?”, editată cu acest prilej de membrii Cercului de Istorie Privire în Trecut (<http://liis.ro/~istorie/wp-content/reviste/de-ce-holocaust.pdf>, pp. 16-19).

2. Întâlnire cu un supraviețuitor al Pogromului de la Iași (5 februarie 2013) Întâlnirea cu Leizer Finkelstein, unul dintre supraviețuitorii „trenurilor morții”, a stârnit o emoție profundă. Povestea tragică a zilelor din iunie 1941, spusă cu vocea tristă, înecată în lacrimi a domnului Finkelstein, a impresionat pe cei prezenți. Emoțiile și trăirile lor au fost surprinse de fotografiile Cercului de istorie în timp ce jurnaliștii se străduiau să-l intervieveze. (pp. 20-25 ale revistei „De ce?”)

3. Expoziția intitulată „Civilizația evreiască – O minte scilpitoare”, organizată în cadrul evenimentului Gala minorităților minore din România (16 ianuarie 2016).

Evenimentul s-a desfășurat sub forma unui Concurs regional, la Muzeul Casa Pogor din Iași. Concurenții au fost împărțiți în șase echipe, fiecare echipă reprezentând câte un liceu. Obiectivul a fost realizarea celui mai creativ stand tematic. Expoziția elevilor de la Liceul de Informatică a fost centrată în jurul unei tematici bine conturate: *Civilizația evreiască – o minte scilipitoare*. Standul expozițional a fost definit de elemente precum: o machetă ce reprezenta Sinagoga, revista „De ce?”, precum și o revistă cu „Povești și proverbe evreiești” realizată de echipa de redacție a Cercului de istorie, steaua lui David, prezentă în culorile steagului țării noastre, reprezentând solidaritatea și dialogul intercultural, bijuterii inscripționate cu simboluri din cultura evreiască (spre exemplu, mâna lui Miriam), precum și panourile cu postere ce ilustrau domeniile în care activau reprezentanții acestei minorități.

Eforturile elevilor au fost răsplătite cu un binemeritat premiu I, dar și cu o invitație la Palatul Roznovanu, pentru o întâlnire cu Excelența Sa, doamna Tamar Samash, Ambasadorul Israelului în România (martie 2016), invitație lansată de primarul Municipiului Iași, dl. Mihai Chirica.

4. Matineu comemorativ (29 ianuarie 2017)

O parte dintre membrii Cercului de Istorie „Privire în trecut” au avut ocazia de a participa, alături de membri ai Comunității Evreilor din Iași, la un eveniment cu totul special, un Matineu comemorativ dedicat Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului. Invitații de onoare au fost Silvia Hoișie și Mirjom Bereavici, supraviețuitoare ale Holocaustului, care au povestit celor de față momentele dramatice prin care au trecut în timpul războiului.

5. We remember! (26 ianuarie 2021)

Contextul pandemic nu ne-a împiedicat să ne implicăm în activități educative. Astfel, în ziua de 26 ianuarie 2021, elevii liceului nostru au fost invitați de Primăria Municipiului Iași să participe la International Holocaust Remembrance Day 202, eveniment online, care a presupus participarea elevilor din Iași (România), Ashdod (Israel), Germania și Rusia.

POGROMUL DE LA IAȘI – MEMORIA UNEI SUFERINȚE

prof. Silvana LOGHIN, prof. Irina BUȚINCU –
Școala Gimnazială „Ionel Teodoreanu” Iași

Titlul activității: *O pagină de istorie
care n-ar fi trebuit scrisă*

Argument:

Pogromul de la Iași este considerat cel mai mare genocid de pe teritoriul României și este dovada clară a atitudinii antisemite a autorităților române, din ordinul cărora au fost uciși aproximativ 13.000 de evrei, în contextul Holocaustului din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. În anul în care s-au împlinit 80 de ani de la cumplita persecutare în masă a comunității evreiești din Iași, în cadrul Școlii Gimnaziale „Ionel Teodoreanu” Iași au fost organizate mai multe activități prin intermediul cărora a fost descrisă și analizată această pagină de istorie locală prea puțin cunoscută în spațiul public.

Cumplitul pogrom a fost consecința rasismului, a prejudecăților de tot felul și a discriminării. De aceea, considerăm că este necesar ca tinerii să recunoască și să condamne ferm și neîntârziat orice act de violență, de rasism, de antisemitism și xenofobie.

Scop:

Activitățile desfășurate și-au propus promovarea unor valori, atitudini și comportamente precum: asumarea diversității etnice, sociale, religioase și culturale, relaționarea pozitivă cu ceilalți, rezolvarea pe cale non-violentă a conflictelor, gândirea critică și flexibilă, dar și punerea în valoare și protejarea bunurilor de patrimoniu local.

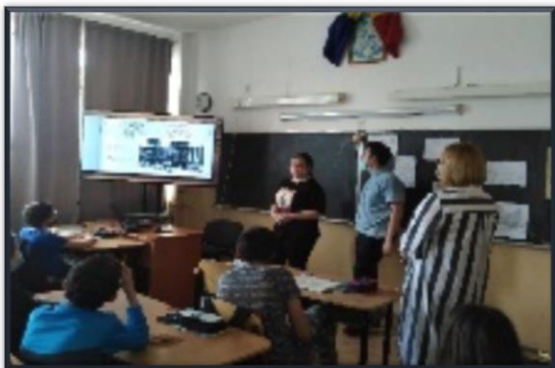

Activități:

	Tema activității	Descriere
1.	Pogromul de la Iași	Realizarea unor proiecte individuale și de grup; prezentarea materialelor finale tuturor claselor de gimnaziu.
2.	Vizionare film documentar: „Duminica neagră”	Organizarea unor dezbateri referitoare la mărturiile supraviețuitorilor din „Trenurile morții”.
3.	Expoziție de afișe, colaje	Realizarea unor afișe, desene, colaje tematice.
4.	Evreii de lângă noi	Deplasare la Sinagoga Mare din Iași, unde a avut loc o discuție cu reprezentantul Centrului Comunitar Evreiesc (dl. Director Albert Lozneau). Acesta a răspuns întrebărilor elevilor referitoare la aspecte din timpul pogromului, aspecte demografice și chiar obiceiuri religioase ale comunității evreiești.
5.	Cinstirea memoriei victimelor Pogromului de la Iași	Deplasare la Cimitirul evreiesc din Podu Iloaiei și depunerea unei jerbe la mormintele comune de acolo. De asemenea, a fost depusă o jerbă și la monumentul din fața Sinagogii Mari.
6.	Pogromul de la Iași – Memoria unei suferințe	Prezentarea activităților desfășurate de unitatea școlară pentru comemorarea victimelor și cinstirea supraviețuitorilor, în cadrul evenimentului Pogromul de la Iași – Memoria unei suferințe, organizat de IȘJ Iași și partenerii implicați.

Rezultate obținute:

Elevii implicați în proiect au înțeles pericolele prejudecăților, ale rasismului de orice fel, ale violenței, ale presiunii sociale, care de cele mai multe ori schimbă comportamentul oamenilor, dar și pericolele apărute din cauza lipsei de reacție.

În proiectele de grup și în cele individuale elevii au folosit critic și reflexiv limbajul de specialitate, iar metodele folosite (învățarea prin descoperire, predarea-învățarea reciprocă) au contribuit la susținerea învățării permanente.

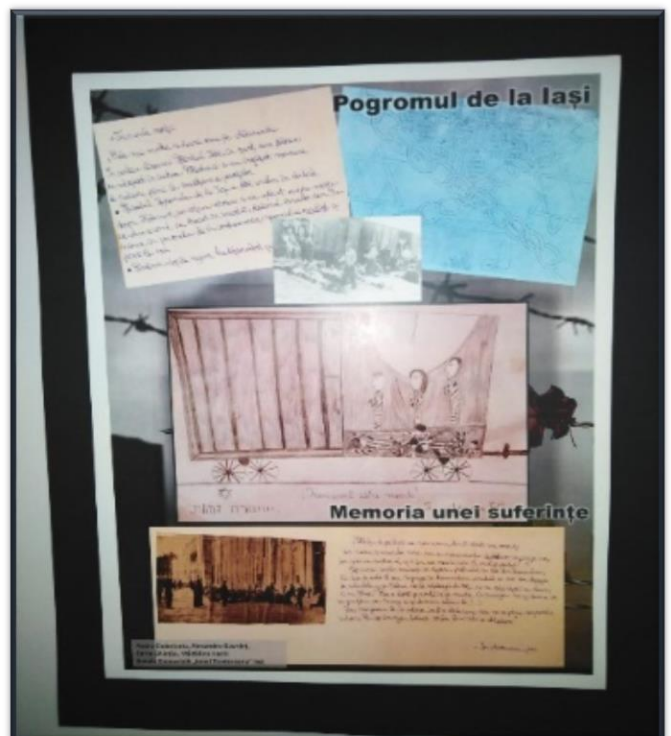
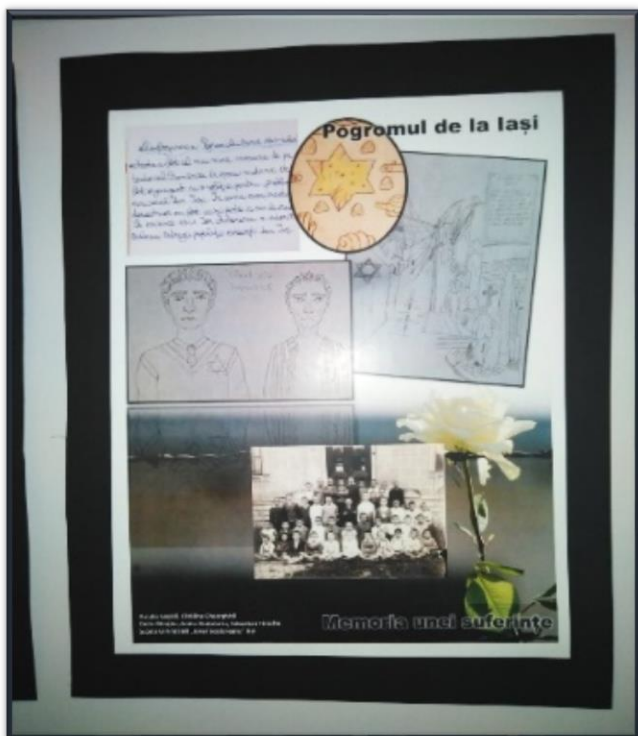
Deplasările la Sinagoga Mare și la Cimitirul Evreiesc din Podu Iloaiei au evidențiat importanța protejării bunurilor patrimoniului cultural local.

Sugestii metodologice:

Demersul didactic s-a bazat pe învățarea prin descoperire, studierea surselor istorice, învățarea prin cooperare, dezbateră, investigația, metode ce contribuie la dezvoltarea gândirii critice și asigură învățarea permanentă.

Activitățile propuse au făcut apel la experiențele anterioare de învățare, la exersarea tehnicilor de muncă individuală și de muncă prin cooperare, iar desfășurarea în bune condiții a întregului demers didactic a fost posibilă prin integrarea noilor tehnologii informatice.

ASCULTĂ TRECUTUL

**prof. Haricleea MERCAȘ, bibliotecar Maria IACOB -
Colegiul Național „Mihail Sadoveanu” Pașcani**

Contributori:

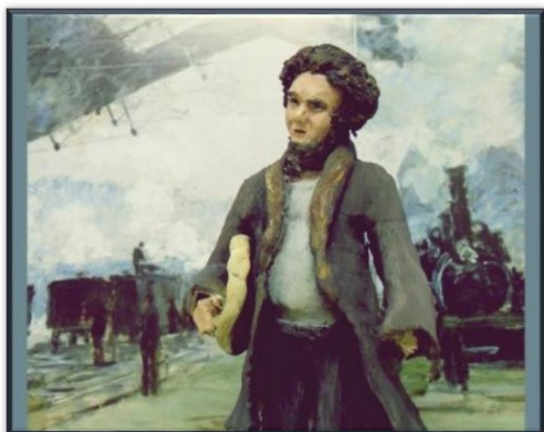
Alicia Dediu
Bogdan Alupei
Sîrghie Marina
Alexandru Nechifor

Cuvinte-cheie: înțelegere,
asumarea trecutului, compasiune,
toleranță, multiculturalism.

Surse documentare: fotografii,
interviuri, documente – BCU Iași.

Număr de participanți: aproximativ
30 de elevi, între 14-17 ani

Obiectivele proiectului:
reconstituirea istoriei evreilor din
Pașcani într-un mod inovativ, pornind
de la fotografiile vechi, povestirile care
le însoțesc, interviuri și presa timpului;
abordarea Holocaustului prin
intermediul amintirilor și poveștilor de
familie.

Activități derulate:

1. Documentarea în vederea realizării activităților propuse;
2. Crearea materialului educațional (pictură / grafică);
3. Expunerea acestuia în cadrul expoziției organizate la Muzeul Unirii;
4. Realizarea filmului documentar despre istoria evreilor din Pașcani;
5. Realizarea unui site dedicat istoriei orașului Pașcani.

Resurse digitale:

<http://interbelica.xhost.ro/index.html>
https://drive.google.com/file/d/1_BWe3zdtsOIINXNIlsAUizhZadt2fMii/view?usp=sharing

(filmul realizat în cadrul proiectului)

Prezentarea proiectului:

Istoria unei comunități trebuie privită atât prin prisma momentelor ei dramatice, dar și din perspectiva vieții zilnice, a micilor momente care alcătuiesc viața ei, a amintirilor pe care le lasă în urmă. Prin urmare, în cele ce urmează, ne-am propus să creionăm o **istorie vie**, povestea micii comunități evreiești din Pașcani, din momentul atestării în documentele oficiale și până astăzi, prin intermediul unui scurt film documentar și site-ului dedicat istoriei orașului în prima jumătate a secolului XX.

Filmul reconstituie evoluția comunității evreiești din Pașcani până la mijlocul secolului al XX-lea, care mai trăiește azi doar în amintirea celor puțini la număr, care s-au născut în acele vremuri și care ne-au împărtășit poveștile lor. Sursele valorificate au fost diverse: documente păstrate în Arhivele Statului, în colecții particulare, animații și piese de teatru realizate de elevii noștri cu ocazia unor momente importante din viața comunității evreiești, precum și un fragment care surprinde pogromul de la Iași, impresionant prin dramatismul său, din cartea domnului Leonard Gavriliu, *Aventuri pe Siret*.

În acest demers am încercat să păstrăm un echilibru între documentul scris, oficial, și istoria trăită și povestită de interlocutorii noștri.

Scurte fragmente din proiect:

„Există azi două orașe, cel actual, clădit în anii '70, și cel vechi, cu străzi pietruite străbătute de birje, cu case de chirpici și prăvălii evreiești, cu grădini mari, cu oameni plini de viață. Vă propunem în cele ce urmează o întoarcere în orașul interbelic, înainte ca războiul și timpurile să-l schimbe definitiv.”

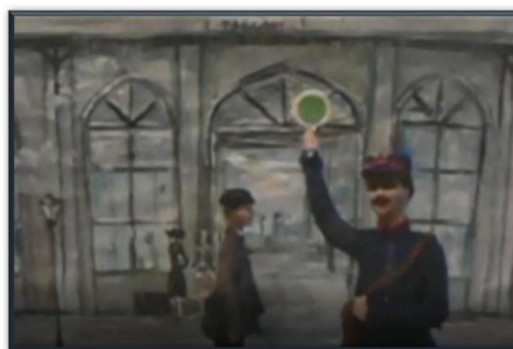

„Primele familii evreiești se stabilesc în Pașcani în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Într-un hrisov din 1845 sunt menționate aici 17 familii de evrei. Evoluția comunității de aici se datorează statutului de târg pe care l-a avut localitatea de timpuriu, dar mai ales construirii căii ferate Lemberg-București și transformării Pașcaniului într-un important nod feroviar. În 1882 în Pașcani trăiau 250 de familii evreiești, iar în 1899 numărul acestora ajunsese la 1862. Comunitatea era concentrată în două zone, din deal și din vale, unde-și construiseră casele ce aveau un aspect inconfundabil. Spre stradă dădeau ușile mari și ferestrele care se închideau cu obloane de lemn seara. În față se afla prăvălia iar în spate camerele și anexele gospodărești. Evreii din Pașcani, săraci sau mai bogați, se ocupau cu meșteșugurile și comerțul. Raporturile dintre evrei și creștini erau deosebit de prietenești, în această privință mărturiile sunt pe deplin convergente. Copiii, români și evrei, trăiau laolaltă, se jucau împreună și mergeau la aceeași școală. Datorită permanentului contact cu populația își însușiseră limba română pe care o vorbeau cu pronunțat accent moldovenesc. Prezența lor în orașul de

pe malul Siretului e evocată de timpuriu, cu „simpatie și fină înțelegere”, de scriitorul cu care se mândrește orașul, Mihail Sadoveanu.”

„Proclamarea statului național-legionar și anii războiului aveau să pună capăt vieții tihnite și oarecum idilice de până atunci. Publicațiunea din 4 iunie 1941 a primarului Hanciu anunța că evreii nu aveau voie să circule seară după orele 18 până dimineața la ora șapte. Ulterior li se interzice să meargă la piață în orele dimineții, sunt obligați să poarte steaua galbenă, li se confiscă aparatele de radio, circulația le este mult limitată. Deși comunitatea nu avea să cunoască manifestări radicale, memoria locului a păstrat amintirea pogromului de la Iași, eveniment de care scriitorul Leonard Gavriliu avea să-și amintească peste ani.”

„Pe 12 iunie 1942, 240 bărbații evrei sunt adunați în gară și de aici trimiși la Fălticeni. De aici vor fi duși în Basarabia, la muncă silnică, la construcția de șosele și în carierele de piatră din Tighina, Tiraspol sau Calfa. Munca grea și privațiunile la care au fost supuși avea să se dovedească fatală pentru unii dintre aceștia care nu se vor mai întoarce niciodată acasă.

Dificilă a fost și situația familiilor rămase acasă, mai ales a celor rămase fără „capul familiei”.

În urma bombardamentelor din aprilie 1944, 34 dintre membrii comunității aveau să-și piardă viața. Cei rămași au luat drumul pribegiei refugiindu-se în orașele cu comunități mai mari, unde aveau prieteni sau rude: Fălticeni, Botoșani, Dorohoi, Suceava.

După 23 august 1944 unii dintre ei se reîntorc în oraș încercând să-și refacă locuințele distruse. Din cele 293 de familii ce locuiau înainte de război aici mai revin doar 107, cărora li se adaugă alte 27 de familii noi venite din Iași, Lespezi, Podu Iloaiei, Târgu Frumos încercând să-și găsească aici un nou cămin. Acesta se va dovedi doar provizoriu. Crearea statului Israel și instaurarea regimului comunist, schimbarea universului tradițional în care trăiseră până atunci în Pașcani i-au făcut pe mulți dintre ei să părăsească orașul și să emigreze în Israel.”

Astăzi nu mai există evrei în Pașcani, dar asta nu înseamnă că amintirea lor a dispărut pentru totdeauna din acest spațiu. În 2002 în Israel a fost înființată asociația evreilor originari din Pașcani.

PAȘCANI, UN ȘTETL MOLDOVENESC

prof. Angela CĂȘĂRIU - Colegiul Național
„Mihail Sadoveanu” Pașcani

Această fișă de activitate poate fi folosită la orele de opțional despre istoria comunităților locale, la clasele a X-a și a XI-a, în contextul în care este amintită conviețuirea unor minorități în târgurile românești, mici nuclee urbane, în care se împletesc structurile moderne și tradiționale. Astfel, elevii pot investiga elementele definitorii ale comunității evreilor, înainte de a fi persecutați în timpul Holocaustului.

Piesa centrală a acestei activități sunt profilurile a patru persoane - studii de caz, cu informații preluate din cărți, autobiografii, interviuri și alte surse primare și secundare. Această perspectivă le permite elevilor să analizeze viața unor persoane care au trait în comunitatea locală, generând empatie și aprofundarea înțelegerii diversității vieții evreiești de dinainte și din timpul războiului.

Partea I:

Sunt folosite imagini din comunitatea locală interbelică, care furnizează informații suplimentare elevilor despre

cinematografe, ziarele locale, farmacii și școlile israelite, punându-se accent pe caracterul urban eteroclit, în care coexistă lumi paralele, una tradițională, autohtonă, și cealaltă, alogenă, a imigranților israeliți și a muncitorilor străini aduși de compania feroviară Offenheim, stabiliți în Pașcani.

https://www.facebook.com/PascaniVec hi/photos/?ref=page_internal

Partea a II-a:

Elevii sunt rugați să scrie pe o foaie cinci cuvinte, elemente care îi definesc, pornind de la următoarele întrebări:

- Cum îmi definesc identitatea?
- Care sunt elementele care mă reprezintă?
- Cum îmi influențează identitatea viața mea?
- Am experimentat vreodată judecăți despre identitatea mea din partea altora?

Apoi sunt rugați să șteargă pe rând câte un cuvânt și să rămână doar cu un singur element, care îi reprezintă, pentru a înțelege situația evreilor din

lagărele de exterminare, care au avut un număr de identificare tatuat pe braț, obligați fiind să renunțe la toate lucrurile care îi definesc.

Partea a III-a:

Elevii sunt împărțiți pe grupe și sunt distribuite cele patru carduri, în care sunt prezentate studiile de caz. Aceștia analizează evenimentele expuse și le asociază cu faptele istorice cunoscute, încadrate în contextul politic specific, toate informațiile și interpretările fiind trecute în organizatorul grafic „Reflecții despre conviețuire”.

Fapte descrise	Motivații	Contextul politic

Cardul 1 „Evreii luptă în războiul de independență”

Iancu Stern, evreu din Pașcani, veteran al războiului de independență dintre anii 1877-1878, a fost mobilizat în primăvara anului 1877 și a fost împământat în 1879, în rândurile celor 882 de evrei naturalizați în bloc, care au participat la războiul de independență.

Minoritățile din România de dinainte de 1918 au participat la făurirea

României Mari, una dintre aceste minorități fiind evreii. Deși fără drepturi, mulți s-au înrolat în armată, au participat ca sanitari pe front ori au făcut acte de caritate pentru ca războiul să fie o povară mai ușor de dus. În acel război, evreii au fost soldați și ofițeri, medici și sanitari, pe linia frontului și în spatele acestuia, în spitale și oriunde a fost nevoie pentru tratarea suferințelor răniților. La sfârșitul conflictului, ei au primit cetățenia română și, odată cu ea, toate drepturile unui stat democratic.

Resurse bibliografice

1. C. Ciopraga, *Pașcani. Municipiul și zona*, Iași, 2000.

Cardul 2 „Copiii de hârtie” (Kinder aus Papier)

Un fenomen specific în cazul comunităților evreiești a fost așa-numita „mișcare a pietonilor”, din jurul anului 1900 și apariția sintagmei „copiii de hârtie” (Kinder aus Papier). Din cauza condițiilor precare în care se aflau în special meseriașii evrei, cât și liber-profesioniștii, în urma legilor discriminatorii de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, sute de evrei au pornit pe jos spre alte meleaguri, emigrarea spre America devenind un mijloc de a scăpa de

sărăcie. Astfel, mulți dintre tinerii care plecau și își lăsau părinții acasă, erau amintiți doar în fotografii, devenind „copii de hârtie”.

La fel ca în multe alte târguri din Moldova, meșteșugarii și negustorii din Pașcani își agoniseau destul de greu pâinea cea de toate zilele. Majoritatea „făceau parte din acele grupări neliniștite de galițieni”, despre care Mihail Sadoveanu afirma ca „erau nevoiți să imagineze zilnic o idee genială care să le aducă un câștig de 35 de centime”.... „Trecea pe ulița principală un convoi lung de tineri cu pachete legate cu sfoară și cu toiege. Cântau o melodie tristă [...] un cântec al pribegilor. Se opreau din când în când pe la casele târgoveților. Probabil că unii dintre negustori le dăruiau ceva bani, alimente, haine [...] S-au dus înainte [...] astfel îmi inchipuiam eu – s-au dus la America [...] Acolo e un târg mult mai mare decât Pașcani, după cum spunea fata lui Ștrul Croitorul”.

Resurse bibliografice

1. <http://www.inshr-ew.ro/wp-content/uploads/2020/09/01-Naratiune.pdf>
2. Mihail Sadoveanu, *Târgul copilăriei mele, Opere, XX*, Editura pentru literatură, 1967.

Cardul 3 „Medicul evreu Kiesler Walter din Cernăuți”

În perioada celui de-al Doilea Război Mondial în Pașcani au funcționat și spitale militarizate, create de Crucea Roșie Română, printre care și spitalul militarizat „Zona Interioară” (Z.I. nr. 106), constituit în iunie 1941. Acesta a funcționat șase luni, din cauza lipsei personalului medical fiind aduși medici din alte zone, așa cum a fost cazul dr. Kiesler Walter, din Cernăuți, adus la Pașcani în toamna anului 1941.

La Cernăuți situația evreilor a fost dramatică în timpul războiului, închiși în ghetouri și deportați în Transnistria. Primarul orașului Cernăuți, Traian Popovici, căruia Memorialul Holocaustului Yad Vashem de la Ierusalim i-a acordat titlul „Drept între Popoare” a salvat în jur de 17.000 evrei. La intervenția acestuia s-a făcut un proces de triere și revizuire înainte de a fi trimiși evreii în Transnistria, fiind lăsați în oras evreii botezați, intelectualii, ofițerii din armată, medicii, inginerii și arhitecții.

Resurse bibliografice

1. C. Ciopraga, *Pașcani. Municipiul și zona*, Iași, 2000.
2. Interviu cu Gheorghe Bursuc, jandarm în al Doilea Război Mondial,

care l-a adus pe doctorul Walter la spitalul din Pașcani, iunie 2005, pentru proiectul Istoria mea-Eustory).

Cardul 4 „Evreii din trenurile morții”

Leonard Gavrilu povestește în lucrarea sa autobiografică „Aventuri pe Siret” despre evreii din „trenurile morții” din Iași. Îngesuiți în vagoane de marfă, ermetic închise, aceștia au fost purtați zile întregi, pe direcțiile Podu Iloaiei și Călărași, până au murit sufocați, aproape toți. Unul din „trenurile morții” a staționat mult timp și în Vatra Pașcani cu uși închise și cu gratii, de unde se auzeau strigăte de ajutor. Copiii care treceau pe acolo pentru a duce de mâncare oamenilor care erau la cosit vedeau cămăși aruncate din vagoane, pe care le îmbibau cu apă dintr-un pârlăiaș din zonă. Dar în momentul în care aceste cămăși erau date, mai multe persoane din interior le smunceau și astfel se scurgea apa...

„Soldații români care erau în tren, nu ziceau nimic. De multe ori, evreii aruncau monede și unii copii luau monedele, dar uitau să le mai dea apă năpăstuiților din interior...”

Resurse bibliografice

1. Leonard Gavrilu, *Aventuri pe Siret*.
2. Interviu cu Corneliu Bejan, elev al Școlii CFR Pașcani, pentru concursul Istoria mea-Eustory, octombrie 2005).

La finalul activității elevii împărtășesc momentele importante din notele lor:

- Ce părere aveți despre identitate și despre modul în care oamenii își păstrează identitatea?
- Oamenii au presupus vreodată ceva despre tine din cauza felului în care arăți sau a modului în care îți exprimi identitatea?
- Ce legături ai simțit cu oamenii despre soarta cărora ați vorbit? Cum te-ai simțit când ai aflat despre viața lor?
- Ce părere aveți acum despre stereotipurile evreiești pe care poate le-ați auzit în trecut?

CERCUL MEMORIEI

prof. dr. Tiberius PĂRPĂUȚĂ –
Colegiul Economic Administrativ Iași

FIȘA ACTIVITĂȚII

Scopul activității	Identificarea unor posibile teme de cercetare a unui context istoric / Utilizarea surselor de istorie orală / Identificarea aspectelor trecutului ce pot contribui la înțelegerea prezentului.
Produsul pe care îl vei realiza	Un material în format video și o expoziție tematică inspirată din tragicele evenimente care au avut loc la Iași în iunie 1941 cunoscute sub numele de Pogromul de la Iași.
Ce materiale îmi sunt necesare?	Caiet / carnet; pix sau creioane colorate; foi de desen; Laptop / smartphone pentru accesarea informațiilor online.
Ce surse de documentare pot accesa?	Istorie. Manual pentru clasa a X-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006 (paginile 114-115). https://collections.ushmm.org/oh_findingaids/RG-50.573.0014_trs_ro.pdf . https://romania.europalibera.org/a/istoria-oral%C4%83-o-m%C4%83rturie-despre-holocaustul-din-rom%C3%A2nia/30769476.html https://www.dw.com/ro/supravie%C8%9Buitorul-din-trenul-mor%C8%9Bii-care-a-fondat-opera-din-ia%C8%99i/a-19364439 https://www.libertatea.ro/stiri/iancu-zuckerman-supravietuitor-al-holocaustului-crede-ca-e-mai-periculos-sa-traiesti-in-zilele-noastre-decat-in-1941-2698961
Ce temă din programa școlară voi aprofunda?	Holocaustul.

<p>Ce voi învăța/ce voi ști să fac la sfârșitul activității?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vei putea să-ți aprofundezi abilitățile de documentare a surselor online. - vei descoperi în ce au constat tragicele evenimente de la Iași din iunie 1941. - vei putea utiliza informațiile descoperite pentru a-ți exprima propriile opinii. - vei reuși să încadrezi un eveniment din istoria locală într-un context istoric general.
<p>Cum voi proceda?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Se va utiliza manualul de istorie pentru ca elevii să se familiarizeze cu tema istorică. 2. Ulterior elevii împărțiți în echipe de câte doi vor culege informații despre șapte supraviețuitori ai tragicelor evenimente din iunie 1941 de la Iași. 3. Informațiile vor fi accesate utilizând atât sursele online prin linkurile indicate de către profesori, cât și prin informațiile descoperite de către elevi prin accesarea surselor online. 4. Elevii vor afla mărturiile a șapte supraviețuitori ai tragicelor evenimente de la Iași de acum 80 de ani și vor întocmi atât biografia fiecărui supraviețuitor, cât și mărturiile acestuia. 5. Ulterior, sub îndrumarea profesorilor de istorie din unitatea de învățământ, elevii se vor deplasa la Sinagoga din Iași unde vor prezenta elevilor implicați în activitate rezultatele documentării istorice. 6. La final elevii vor realiza atât desene inspirate din evenimente petrecute la Iași acum 80 de ani, cât și un material video al activității desfășurate, produse care vor fi prezentate în cadrul unei moment comemorativ ce se va desfășura la Muzeul Unirii din Iași.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

În data de 17 iunie 2021 un grup de elevi ai Colegiului Economic Administrativ Iași, coordonați de profesorii Eliza Ilie și Tiberius Părpăuță, au desfășurat activitatea de comemorare a 80 de ani de la Pogromul de la Iași (iunie 1941). Aceasta s-a desfășurat la Sinagoga aflată în zona Tg. Cucu din Iași și a purtat numele de ***Cercul Memoriei.***

Primul cerc al memoriei

Anterior activității elevii implicați în organizarea evenimentului grupați în echipe de câte două persoane au desfășurat o intensă activitate de documentare: echipele selectate au cules informații despre șapte supraviețuitori ai tragicelor evenimente din iunie 1941 de la Iași și au întocmit atât biografia fiecărui supraviețuitor, cât și mărturiile acestuia.

Al doilea cerc al memoriei

Rezultatele activității de documentare au fost prezentate colectivului de elevi ai clasei a XI-a H care au aflat astfel de la colegii lor despre tragicele evenimente petrecute acum 80 de ani în orașul Iași.

Concomitent elevii Piu Georgiana, Aștefănoaiei Emilia și Bucătaru Amalia au realizat postere și desene inspirate din acele tragice evenimente. Toți elevii participanți la activitate au fost surprinși să afle despre cele petrecute acum 80 de ani în orașul lor, conștientizând că aceasta a fost o experiență sau mai bine spus o lecție de istorie din care trebuie să învățăm cu toții. În același timp, elevii Zvorișteanu Florin și Olteanu Tudor au realizat și un scurt metraj al activității desfășurate.

MARȘUL VIEȚII

**prof. dr. Irina AIGNĂTOAIEI – Colegiul Agricol și de
Industrie Alimentară „Vasile Adamachi” Iași**

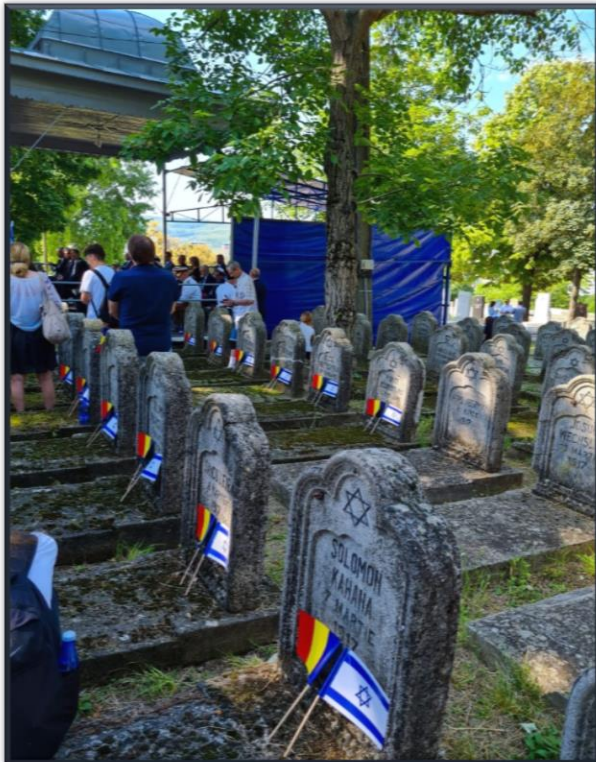
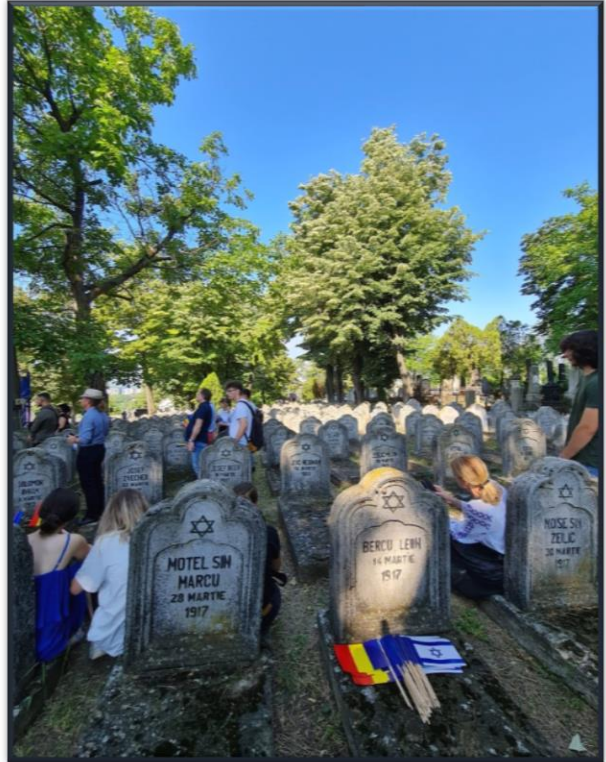
29 Iunie 2021, Cimitirul Evreiesc din Iași

80 de ani de la Pogromul de la Iași, un bătrân care îți mai aduce aminte de poveștile celor dragi sufletului lor, o istorie în cuvinte, emoții, imagini, crâmpie de adevăr, mistificări, interpretări... oameni care s-au trezit într-o altă realitate, paralelă cu timpul, trecutul, prezentul. Această realitate a intrat în sufletul celor 30 de tineri de la Colegiul „Adamachi” prezenți la „Marșul Vieții” într-o zi toridă de iunie.

Au fost impresionați de întregul dispozitiv pus în acțiune pentru bunul mers al evenimentului... poliție, trupe speciale, ambulanțe etc. Au participat ambasadorul David Saranga, din partea statului Israel, alături de reprezentanții autorităților centrale, locale, societatea civilă. Într-o atmosferă emoționantă, elevii Colegiului „Adamachi” au avut parte de o veritabilă întoarcere în trecut, o lecție a durerii și sacrificiului a peste 13 000 de victime. Cimitirul

Evreiesc, locul acțiunii evenimentului, a trezit o impresie vie. Pietrele de mormânt ale celor căzuți în Primul Război Mondial, monumentul dedicat victimelor Pogromului din iunie 1941 au captivat atenția tinerilor. Cimitirul Evreiesc este un loc încărcat de istorie, unde elevii Colegiului „Adamachi” au fost prezenți la o întâlnire cu trecutul. Nu știau că trecutul prin ochii prezentului poate avea un asemenea impact. Mărturiile supraviețuitorilor au fost de-a dreptul copleșitoare, după cum aveau să afirme o parte dintre ei. Discursurile oficialilor au reconstituit o pagină din istoria noastră recentă, punându-se accent pe memorie, toleranță, iertare, iubirea de oameni, neuitare.

Cei 30 de elevi au participat în direct la o altfel de lecție de istorie: o lecție a iertării, toleranței, iubirii, memoriei. Altfel spus, parafrazându-l pe Marin Preda, „dacă istorie nu e, nimic nu e”.

Marșul Vieții este un proiect inițiat de rabin av. Iosef Wasserman - Președintele Fundației pentru Promovarea și Dezvoltarea Iudaismului Român pe numele Rabinului Pinhas Eliahu Wasserman z.l., care are loc anual, din anul 2015, în orașul Iași.

Ajuns la Ediția a VIII-a evenimentul a fost organizat la Iași, în data de 28 iunie 2022.

Prin Marșul Vieții ridicăm un arc de triumf peste anii care s-au scurs de la Pogrom; îi plângem pe cei duși pe nedrept; deplângem faptele criminale și întunericul moral în care s-au putut petrece și spunem un NU categoric acelor care încearcă să reînvie, prin ideile și faptele lor, un trecut josnic. Această manifestare are o importanță covârșitoare, ce ilustrează clar politica actuală a României, aceea de a manifesta înțelepciunea față de un subiect atât de dificil și trist pentru istoria acestei țări. Este o altă Românie decât cea a copilăriei mele, decât cea în care tatăl meu, Rabinul Pinchas Wasserman, a păstorit. Este România modernă din Comunitatea Europeană, este România deschiderii spre cele mai înalte valori morale, spirituale și economice.

Prin acest Marș al Vieții se împiedică așternerea prafului uitării peste mormintele pe care noi plângem, înflorându-ne de fiecare dată, zguduindu-ne la gândul că oamenii au fost chinuiți, uciși, umiliți pentru simplul motiv de a fi evrei. Știm ce grozăvii au fost aici, ce crime oribile, iar mulți dintre noi aproape că nu pot să creadă că aici, pe pământul românesc, au existat persoane fără urmă de omenie, care să comită crimele pogromurilor. Astfel de fapte nu pot fi uitate și nu trebuie uitate, după cum noi, evreii, nu uităm și nu vom uita faptele atâtor români de omenie în vremuri de neagră tristețe. Nu-i uităm pe cei „Drepti între popoare” și-i cinstim împreună cu toți ai lor.

Fie ca acest Marș al Vieții să constituie încă un pas spre ridicarea unui arc în timp peste cei 81 de ani care s-au scurs de la Pogromul de la Iași, pe baza căruia să realizăm noi momente de prietenie între evrei și români, între Statul Israel și Statul Român. Noi construim acum o lume mai bună pentru generațiile viitoare și pentru noi.

Marșul Vieții va continua în anul 2023. El este o făclie ce nu se stinge, este moștenirea pe care o lăsăm generațiilor viitoare. Această torță este alcătuită din flacăra inimilor noastre. Astfel promitem aici, la monumentul victimelor Holocaustului din Iași.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu pentru instaurarea Păcii în lumea întreagă!

Rabbi Josef A. Wasserman
președintele „Fundației pentru Promovarea și Dezvoltarea Iudaismului Român”
Rabbinical Advocate & Mediator
Foundation for the Advancement of Romanian Jewry, President
"TZEKET" Jerusalem, Chairman

AMINTIREA TRISTĂ A UNUI AN 1941 – POGROMUL DE LA IAȘI

**prof. dr. Lăcrămioara IORDĂCHESCU, prof. dr. Florentin Traian
CIOBOTARU – Colegiul Național „Mihai Eminescu” Iași**

*Dr. Kathrin Meyer – Secretar
Executiv IHRA: „S-a întâmplat o dată. Ar fi
trebuit să nu se întâmple, dar s-a
întâmplat. Trebuie să nu se mai întâmple
vreodată, dar s-ar putea. De aceea educația
despre Holocaust este fundamentală.”*

SCOPUL ACTIVITĂȚII:

Elevii din clasele a X-a și a XI-a au posibilitatea să cunoască și să se documenteze asupra unui fapt istoric care a marcat destinul omenirii, **Holocaustul evreilor**. În mod special, se informează din surse video sau orale și percep mult mai fidel evenimentele din anul 1941 privitoare la evrei, care s-au petrecut în comunitatea în care trăiesc, orașul Iași.

Prin problematica propusă, cu un impact emoțional puternic, se urmărește analiza unui fapt istoric care a reprezentat o crimă împotriva umanității, afectând profund și iremediabil demnitatea umană.

Trenurile morții descrise de martori oculari din Iași, precum și surprinderea spațio-temporală recentă, declanșează în inima elevilor o serie de sentimente care sunt prezentate prin intermediul clip-ului video și a unor reprezentări grafice.

PRODUSUL REALIZAT:

Elevii selectează și grupează cadre video din documentarele

vizionate pe tema **Holocaustul evreilor. Pogromul de la Iași.**

MATERIALELE NECESARE:

Elevii au nevoie pentru realizarea activității de un laptop, conexiune la internet, instrumente de scris.

SURSE DOCUMENTARE PE CARE LE POT ACCESA ELEVII:

Florin Petrescu, *Istoria Evreilor. Holocaustul*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.

https://youtu.be/r_yBc9QwEXc *Duminica neagră.*

TEME DIN PROGRAMĂ ȘCOLARĂ CARE SE POT APROFUNDA:

clasa a X-a, tema – STATUL ȘI POLITICA, probleme de atins: fascismul, nazismul / clasa a XI-a, tema – STATELE ÎN PERIOADA CONTEMPORANĂ, probleme de atins: Idei și regimuri politice.

ELEVII VOR ÎNVĂȚA LA SFÂRȘITUL ACTIVITĂȚII:

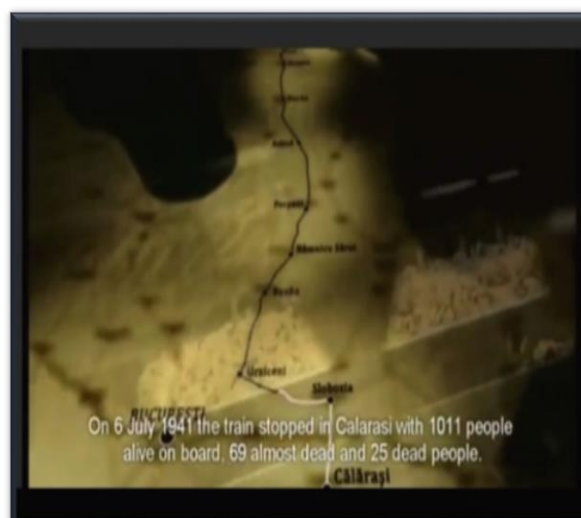
Filmul realizat de elevi are ca scop sensibilizarea audienței. Unul din supraviețuitorii trenurilor morții a fost

de multe ori la colegiul nostru și a vorbit elevilor despre ororile și suferințele îndurate în perioada Pogromului.

Elevii vor percepe și starea emoțională a personajului, vor vedea impactul pe care trauma l-a produs asupra oamenilor de atunci.

De asemenea, au libertatea de a se exprima prin grafica unui afiș sau desen, utilizând simboluri în legătură cu un mesaj ideatic pe care îl consideră de impact, pe problematica specifică subiectului.

Pe de altă parte, filmul se constituie într-un gest omagial pe care elevii Colegiului Național „Mihai Eminescu” l-au adus lui Leizer Finkelstein și celor care au fost victimele nevinovate ale Pogromului de la Iași.

PAȘII PE CARE ELEVII ÎI URMEAZĂ PENTRU REALIZAREA ACTIVITĂȚII:

1. Stabilirea grupurilor de lucru – în funcție de afinitățile de comunicare;
2. Identificarea documentarelor de vizionat;
3. Stabilirea planului de idei și studierea bibliografiei minimale;
4. Reanalizarea acelor documentare care pot să ofere răspunsuri / argumente la tema aleasă;

5. Selectarea cadrelor utilizate în clip;
6. Compilarea materialului și formularea argumentului.

Elevii prezintă produsul realizat, cele mai multe materiale fiind selectate pentru susținerea/prezentarea lor într-o manifestare care reunește reprezentanții mai multor școli privind percepția Holocaustului evreilor în viziunea unui tânăr din secolul XXI.

GÂNDURI DIN VIITOR PENTRU TRECUT

prof. dr. Serinela PINTILIE -

Colegiul Național Pedagogic „Vasile Lupu” Iași

Data desfășurării: 25.06.2021

Durata proiectului: 14-25.06.2021

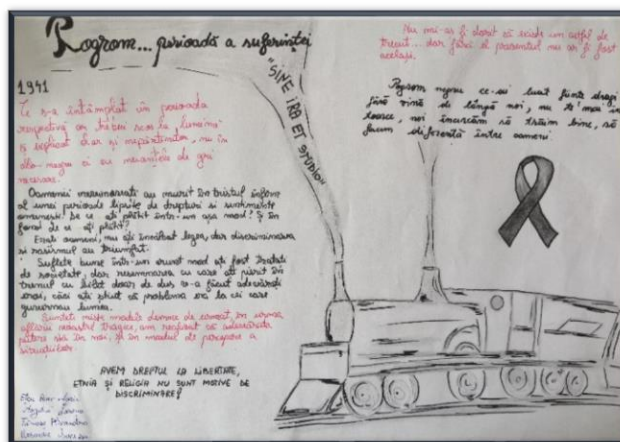
Grupul țintă: 190 de elevi ai
Colegiului Pedagogic „Vasile
Lupu”, din clasele IX-XI

Obiectivele:

- cultivarea sentimentelor de toleranță și civism, empatie față de oameni obișnuiți prinși în vârtoarea unor vremuri neobișnuite;
- aprofundarea unor noțiuni de istorie locală religie și educație plastică;
- dezvoltarea spiritului de echipă și a creativității;
- abordarea responsabilă a istoriei locale și încurajarea implicării tinerilor în viața cetății;

Resursele:

- umane: profesorii coordonatori, elevii;
- materiale: mijloace audio-video, coli de desen, culori etc.

Resurse media:

<https://www.youtube.com/watch?v=v8g2UVNQxHk>

<https://www.youtube.com/watch?v=dpw29T3iML8>

https://www.youtube.com/watch?v=r_yBc9QwEXc&t=636s

Descrierea activității:

Elevii au vizionat câteva mărturii documentare despre evenimentele din iunie 1941, petrecute în orașul Iași. Au fost impresionați mai ales de mărturiile lui Leizer Finkelstein (supraviețuitor al pogromului și trenurilor morții). Plecând de la aceste mărturii, elevii implicați în proiect au putut să își exprime propriile lor gânduri și idei, într-o manieră personală. Aceste gânduri au devenit un veritabil manifest al generației lor

prin care sunt condamnate atrocitățile de acum 80 de ani. Activitățile derulate au suplinit, cu succes, deplasarea elevilor (destul de dificilă în condițiile pandemice actuale) și au oferit nenumărate posibilități de expresie (text scris, desen, colaj etc). Elevii au lucrat în echipe, iar lucrările lor reflectă foarte bine modul în care au cooperat și au ajuns la un rezultat comun.

Această activitate i-a încurajat să caute mai multe informații despre perioada rememorată, să se documenteze suplimentar și să identifice locurile din Iași amintite de cei intervievați. De asemenea, elevii au descoperit multiculturalismul orașului Iași și au fost atrași de istoria acestuia. Ineditul proiectului a constat în faptul că elevii au fost puși în situația de a se adresa direct unor persoane reale, destul de apropiate – cronologic vorbind – de perioada în care trăim. Nu au mai prezentat personalități ale istoriei, ci oameni obișnuiți, unii tineri, la vârste apropiate de ale lor. Astfel, lecția de istorie a devenit una profund umană, iar elevii au fost captivați de acest exercițiu de imaginație care s-a dovedit a fi o provocare pentru cei mai mulți.

1. Rezultate așteptate:

- a) Albume foto;
- b) Miniproiecte ale elevilor;
- c) Îmbunătățirea rezultatelor școlare;
- d) Creșterea coeziunii ca grup.

2. Modalități de evaluare a activității:

- a) Lucrările realizate de elevi;
- b) Expoziție în mediul virtual.

3. Rezultate înregistrate:

- a) interes crescut pentru istoria locală;
- b) cristalizarea unor grupuri bazate pe afinități și interese comune;
- c) dezvoltarea spiritului civic, critic și analitic, empatiei și toleranței;
- d) diversificarea mijloacelor de expresie, a abilităților de a se exprima în public.

4. Produsul final al proiectului:

<https://www.youtube.com/watch?v=UM6WjwEJ2Kg>

Proca Teodora
Clasa a XI-a B

15.06.2021

Gânduri din viitor pentru trecut

După vizionarea videoclipului prezentat am rămas profund impresionată, dezamăgită și am fost șocată să aflu de la domnul Leizer Finkelstein că erorii din anumite comunități au fost puși în vagoane de tren și suferi unor condiții care duceau la moarte. Din cele povestite de Leizer Finkelstein am cunoscut gânduri precum: „Când me-am mutat din vagoane de frică, me-am mutat în părțile laterale ale vagonului”; „Aceste vagoane s-au transformat în camere de cazare.”; „Mă-am sufocat în picioare.”; „A trecut mult timp și lumea a început să moară.”; „Tot murind oamenii, nu aveai unde să te așezi. Dacă camera morț cădea peste tine,

CINE UITĂ ISTORIA RISCĂ SĂ O REPETE

**prof. Gabriel BUGIOEANU - Colegiul
Tehnic de Căi Ferate „Unirea” Pașcani**

- 1. Titlul activității: „9
octombrie – Ziua
Comemorării Holocaustului
în România”**
- 2. Număr de elevi / clase: cca
70 de elevi de liceu din
clasele: a X-a A, a X-a B, a X-
a C, a X-a F, a XI-a C, a XI-a
I, a XI-a J, a XI-a H, a XI-a F,
a XII-a D, a XII-a C.**
- 3. Data desfășurării:
09.10.2017**
- 4. Descrierea activității**

Activitatea a fost structurată pe două componente: **prima componentă** s-a referit la Holocaustul în Europa (referitor la acest aspect elevii au urmărit imagini privind politica antisemită promovată de Germania nazistă, vizionând filmul documentar „Eroii celui de-al Doilea Război Mondial” și secvențe din filmul artistic „Lista lui Schindler” (1993); iar cea de-a **doua componentă** a avut în vedere Holocaustul în România sub guvernarea

antonesciană (referitor la acest aspect au fost urmărite prezentările Power Point ale elevilor privind deportarea și exterminarea evreilor în Transnistria realizate pe baza informațiilor din cartea *Holocaust sub guvernarea Antonescu* de Marcu Rozen, au vizionat imagini din filmul documentar „Istoria Evreilor. Holocaustul din România”, privind politica antisemită promovată de guvernul antonescian și din timpul pogromului de la Iași din 29 iunie – 6 iulie 1941).

Activitatea a fost completată cu următoarele studii de caz: „Memorialul Holocaustului din Berlin”, „Memorialul și Muzeul din Sachsenhausen”, „Cuibul Vulturului / Obersalzberg din Berchtesgaden – în perspectivă istorică”, „Nürnberg – în perioada național-socialismului” – prezentări Power Point și comentariu realizate de profesorul de istorie Bugioeanu Gabriel pe baza fotografiilor realizate în timpul vizitării acestora.

De asemenea nu au lipsit prezentările de carte: *Jurnalul Annei Frank* de Otto Frank și *Pogromul de la Iași* de Radu Ioanid.

Activitatea s-a încheiat cu discuții și dezbateri pe tema Holocaustului.

6. Argument:

Se vorbește foarte mult și se scrie mult despre tragedia evreilor din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o tragedie îngrozitoare pe care o cunoaștem sub numele de *Holocaust*, când au murit milioane de evrei. Este o crimă ce nu poate fi vreodată uitată deoarece memoria victimelor și a supraviețuitorilor Holocaustului ne aduce în fața conștiinței responsabilitatea de a cunoaște și de a transmite adevărul istoric.

Holocaustul produs în Europa, respectiv în România, nu este după cum spun unii doar *o problemă a evreilor*, ci este și *o problemă a românilor*, o problemă a noastră, a tuturor, o problemă despre care nu este prea târziu să ne aducem aminte.

Membrii comunității evreiești au fost victimele persecuțiilor sistematice, fiind supuși umilințelor, nevoiți să poarte *steaua lui David*, reprezentând un adevărat stigmat al rușinii.

Tocmai pentru că au trăit în mijlocul nostru, avem obligația de a ne aduce mereu aminte de suferințele lor, de a le cinsti memoria și de a transmite tinerei generații adevărul despre trecut și responsabilitatea pentru viitor.

7. Rezultatele activității:

I. Realizarea de prezentări Power Point privind Holocaustul în Europa și Holocaustul din România;

II. Conceperea unui pliant și a unui afiș despre Holocaust;

III. Comunicate de presă privind această activitate în presa online din Pașcani:

a) Ziua Națională a Holocaustului în România. Activitate cu elevii la Colegiul „Unirea” Pașcani în bittv.info (9 octombrie 2017)

<http://bittv.info/ziua-nationala-a-holocaustului-in-romania-activitate-cu-elevii-la-colegiul-unirea-pascani/>

b) Ziua Holocaustului marcată la Colegiul „Unirea” în Newspascani (9 octombrie 2017)

<http://www.newspascani.com/index.php/local/stiri-locale/educatie/27828-ziua-comemorarii-holocaustului-marcata-la-colegiul-unirea>

c) Ziua Națională a Holocaustului în România în Jurnalul regional (9 octombrie 2017)

<https://jurnalulregional.ro/regional/ziua-nationala-a-holocaustului-in-romania>

POGROMUL DE LA IAȘI ISTORIE ȘI SIMBOLISM

**prof. Simona IUȘCĂ, prof. Angela CRENGANIȘ –
Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” Iași**

Comemorarea victimelor Pogromului de la Iași (iunie 1941) a reprezentat pentru elevii Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” un moment de rememorare a unei pagini de istorie ce nu trebuie uitată și nici repetată.

Abordarea acestei pagini de istorie locală și națională a fost realizată de către elevi din perspectivă artistică, exprimând percepția personală despre Pogromul de la Iași, despre amploarea și victimele acestuia. Totodată, creațiile copiilor reprezintă un apel la adresa responsabilității individuale și colective, a cetățeniei active, interferența dintre artă și istorie reprezentând o modalitate de educare a tinerilor în spiritul respectului față de valorile democrației și drepturile omului. Abordarea unei teme istorice, din perspectivă interdisciplinară și transdisciplinară, dedicată comemorării victimelor Pogromului de la Iași, contribuie atât la stimularea motivației pentru cunoașterea aprofundată a evenimentelor care au marcat istoria națională și cea locală, cât și la cultivarea sensibilității artistice, alături de încurajarea spontaneității și a creativității, stimularea și cultivarea înclinațiilor, aptitudinilor și a

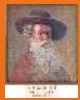
talentului tinerei generații, prin corelație cu dezvoltarea simțului civic și implicare activă în viața comunității.

Comemorarea poate să-i ajute pe elevi să se implice în acel demers emoțional care constituie o parte a studiului istoriei sensibile sau traumatizante, creând un spațiu pentru reflecție și în domeniu artelor plastice.

O abordare interdisciplinară creează premisele înțelegerii de către elevi a evenimentelor tragice ale căror victime au fost evreei, prin abordarea acestei teme din multiple perspective, facilitându-se astfel dezvoltarea personală, pe baza unor idei și cunoștințe obținute din variate domenii de studiu.

Utilizarea de metode active, orientate pe elev, îi conferă acestuia capacitatea de a-și spori competențele exploratorii, în moduri care respectă, susțin și consolidează drepturile elevilor.

Trecând prin filtrul emoțiilor și al trăirilor personale toate informațiile pe care le-au aflat despre victimele politicii antisemite, la Iași, din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, tinerii liceeni au redat într-o manieră personală, originală și

artistică evenimentele tragice petrecute la Iași, în vara anului 1941.

Desenele și colajele realizate și prezentate de către elevi, în cadrul unei expoziții organizate la Muzeul Unirii din Iași, probează empatia cu victimele și dorința păstrării memoriei lor, precum și o mai profundă înțelegere a trecutului. Totodată, tinerii artiști au demonstrat, prin intermediul creațiilor personale, înțelegerea pericolelor pe care le presupune existența regimurilor totalitare, a extremismului, a xenofobiei, dar și importanța respectării drepturilor omului, alături de responsabilitatea personală, în cadrul societății democratice.

Au expus lucrări elevii clasei a IX-a B, profil arte plastice :

Buguța Felicia, Busuioc Witowski Alexia, Cataranciuc Dumitrescu Ruxandra Maria, Chicu Iris Alexandra, Ciubotaru Vladimir Theodor, Chirinciuc Paula, David Alexandru, Gavril Ștefana Antonia, Iftode Danalache Maria Elena, Ionescu Katherine Teodora, Mancaș Matilda Letiția, Marc Mihail Margărint, Niculiță Alexandra Maria, Pop Lucian Remus, Ungureanu Radu Andrei.

Profesor coordonator Secțiunea de arte plastice: Crenganiș Angela.

Gavril Ștefana

Cataranciuc Dumitrescu Ruxandra Maria

Buguța Felicia

David Alexandru

Ionescu Katherine Teodor

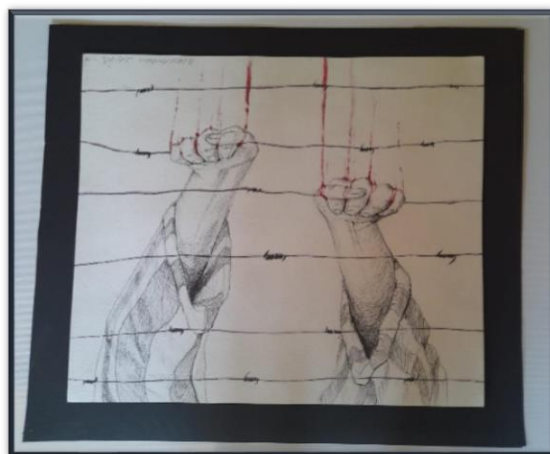
David Alexandru

Ciubotaru Vladimir Theodor

David Alexandru

Pop Remus

Mărgărint Marc

ISTORIA POGROMULUI DE LA IAȘI – DE LA NOȚIUNE ISTORICĂ – LA EDUCAȚIE NON-FORMALĂ

**Educator muzeal Iunia-Maria ȘTEFAN –
Muzeul Național al Literaturii Române Iași
prof. Andreea GABOR –
Colegiul Național „Mihai Eminescu” Iași**

Studiile recente în domeniul educației demonstrează necesitatea unei noi abordări a lecțiilor de istorie din perspectiva interdisciplinarității. Istoria nu poate fi studiată în complexitatea ei fără a realiza o conexiune cu alte domenii precum cronologia, arheologia, educația muzeală, geografia, sociologia ș.a.

Întrucât este foarte important ca scopul și obiectivele activității educaționale să fie clar stabilite și în acord cu resursele, noi ne-am propus să familiarizăm elevii de liceu ieșeni și, mai mult decât atât, să le trezim interesul, pentru o temă sensibilă a istoriei locale prin intermediul unui proiect de educație non-formală.

Contextul istoric este binecunoscut de specialiști și tocmai de aceea îl vom aminti aici doar pe scurt, mai degrabă cu rol introductiv – știm așadar că în perioada 28 iunie-6 iulie

1941, la Iași au avut loc mai multe acțiuni împotriva populației evreiești, denumite generic de către istorici drept Pogromul de la Iași.

Pentru reflectarea istorică a acestor momente s-au făcut mai multe demersuri de documentare și diseminare, unul dintre cele mai evidente fiind deschiderea Muzeului Pogromului de la Iași, la 80 de ani de la eveniment, în iunie 2021, la inițiativa Institutului Național pentru studierea Holocaustului din România „Elie Wiessel”.

Întrucât Muzeul are o echipă de specialiști în domeniul educației muzeale și pentru că am observat că elevii pot să perceapă și să prelucreze cel mai bine noțiunile istorice în cadrul unor ateliere de lucru care să presupună documentarea, în contact direct cu resursele istorice, dacă este posibil, am realizat un proiect de

colaborare între Muzeul Pogromului din Iași și Colegiul Național „Mihai Eminescu” Iași, prin intermediul căruia mai mulți elevi ai claselor a X-a au putut să își formeze competențe precum: formarea unor reprezentări culturale despre istoria locală în raport cu tema Holocaustului; examinarea consecințelor directe și indirecte ale acțiunii umane; formularea de argumente referitoare la un subiect istoric; recunoașterea și acceptarea perspectivelor multiple asupra faptelor și proceselor istorice; alcătuirea planului unei investigații, istorice utilizând resurse diverse.

La acestea se adaugă analiza factorilor politici, sociali, economici, culturali care alcătuiesc imaginea unui

fenomen de istorie locală; construirea de afirmații pe baza surselor și formularea de concluzii relative la sursele istorice, precum și finalitatea reprezentată de exprimarea unei opinii în limbajul adecvat istoriei.

Prin imaginile anexate se poate observa demersul proiectului, fișele de activitate și o parte din rezultatele obținute.

Fișă de atelier model pentru activitățile de educație muzeală de tipul jocului de rol

1. *Gruparea elevilor pe echipaje: Jurnalisti, Scriitorii de jurnal (Memoriile unui supraviețuitor), Arheologii, Sociologii, Martorii, Istoricii;*
2. *Prezentarea posterelor și discursurilor fiecărui echipaj în parte;*
3. *Sintetizarea acestora de către Istoricii și prezentarea analizei istorice care să reflecte sinteza tuturor perspectivelor asupra fenomenului Pogromului de la Iași (jurnaliști, sociologi, supraviețuitori, arheologi, martori).*

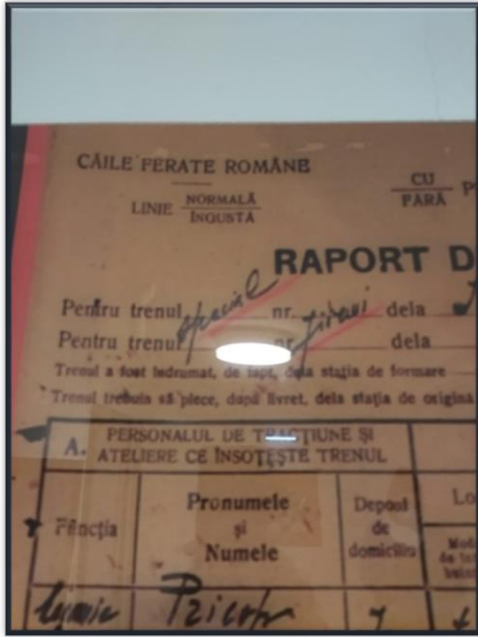
(Grupul țintă este reprezentat de elevii claselor a XI-a care nu au vizitat muzeul, dar își doresc să cunoască mai multe detalii despre subiect).

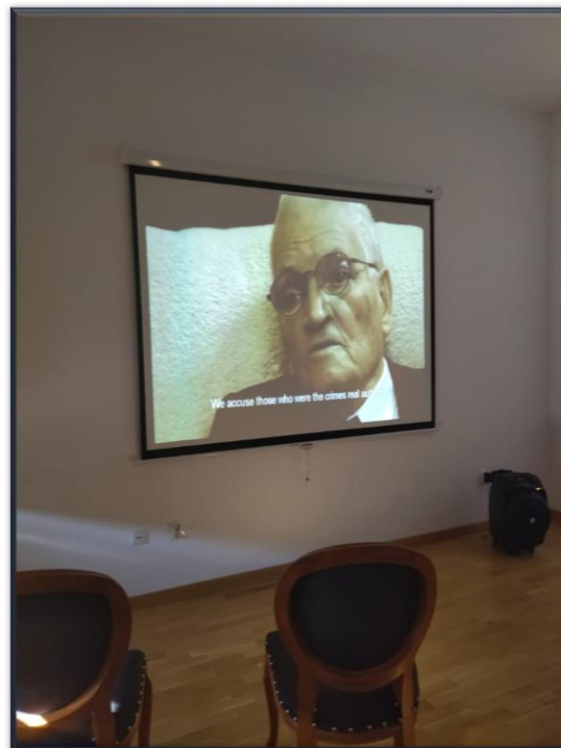
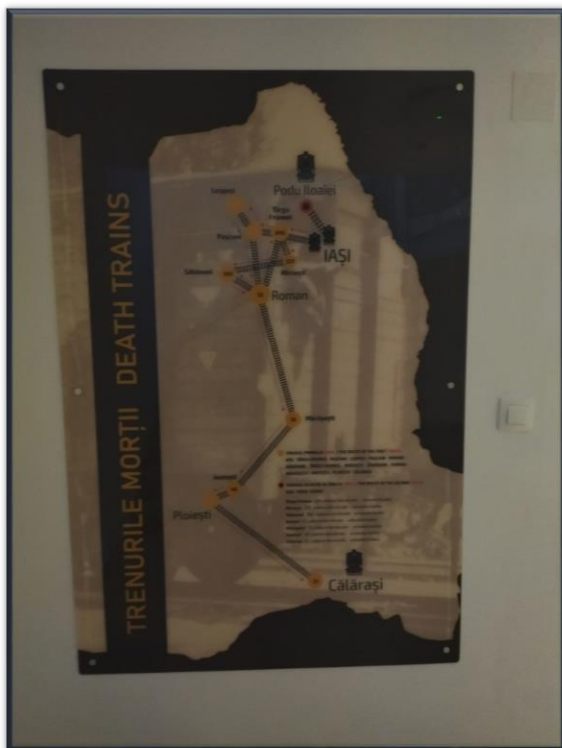
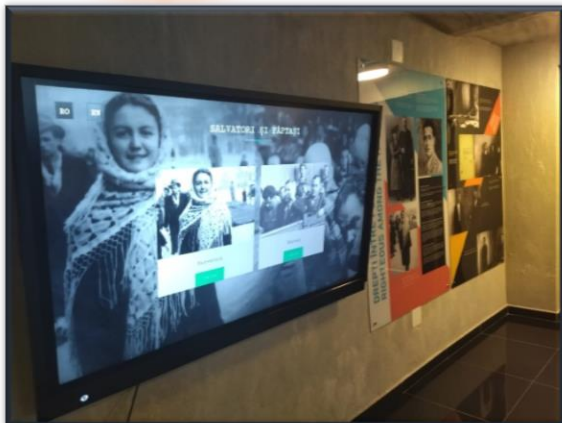
În urma activităților educative realizate am observat în primul rând un impact direct asupra beneficiarilor proiectului – în cazul nostru, elevii implicați. Aceștia au adus un feedback consistent în privința modului lor de a recepta evenimentele istorice din vara anului 1941, de la Iași, cu privire la istoria evreilor. Au simțit nevoia să disemineze atât impresia lor de la activități, cât mai ales să își informeze colegii și prietenii prin discuții la școală ori în grupurile de prieteni sau prin articole pe blog în revista școlii, cu privire la un subiect de istorie locală, despre care știau prea puține înainte.

Tocmai de aceea considerăm că obiectivele proiectului au fost atinse prin faptul că s-a ajuns în mod concret la familiarizarea elevilor cu tema propusă și cu resursele muzeale adecvate; elevii au putut să interacționeze și să operaționalizeze conceptele și noțiunile istorice noi în cadrul atelierelor de lucru și au reușit să empatizeze cu rolurile diverse ale actorilor implicați în desfășurarea

Pogromului de la Iași (jurnaliști, martori, supraviețuitori, sociologi, arheologi etc.).

Deși în cadrul articolului de față am ales să prezentăm doar o parte dintre activitățile de educație muzeală ce pot fi aplicate în raport cu tematica și resursele didactice pe care noi le-am luat în considerare, este totuși important să precizăm că ne dorim să continuăm proiectul pe parcursul anului școlar 2022-2023 la nivelul de școlarizare selectat, cu diverse ocazii, precum Comemorarea Holocaustului, Comemorarea Pogromului de la Iași sau ori de câte ori se va simți necesar din punct de vedere didactic în cadrul parteneriatului cu Muzeul Național al Literaturii Române Iași. Acest parteneriat va avea în vedere: punerea în evidență a culturii evreiești din Iași; integrarea tururilor ghidate la principalele obiective istorice și culturale evreiești locale; realizarea și prezentarea unor materiale finite precum postere - în urma activităților de educație muzeală; realizarea unor expoziții tematice cu postere (fie cu rol informativ, fie cu rol de conștientizare și sensibilizare); precum și vizionarea unor documentare tematice care se află în colecția muzeului.

„O resursă educațională ca aceea de față, dedicată comemorării victimelor Pogromului din vara anului 1941 din capitala Moldovei, este importantă: ea contribuie la păstrarea vie a amintirii acestui tragic eveniment în conștiința tinerelor generații, îndemnându-le să citească atent și cu simț de răspundere cartea mereu deschisă și plină de învățăminte a Istoriei”.

Prof. univ. dr. Alexandru-Florin PLATON